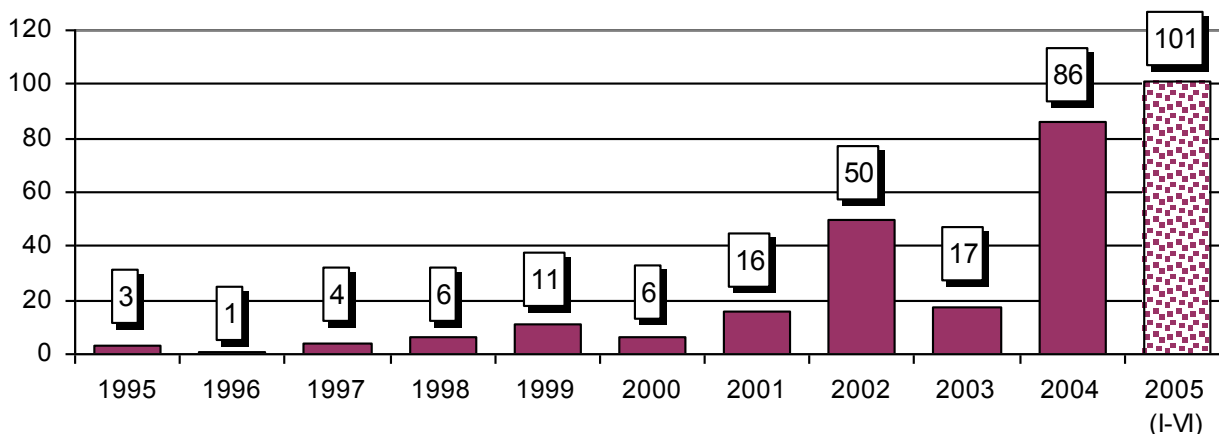


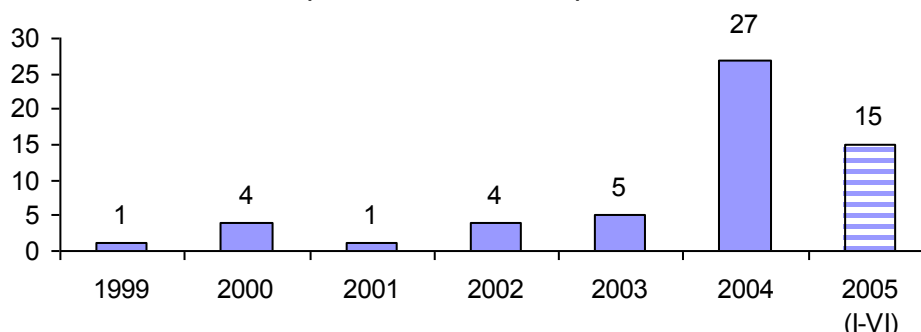
Zpráva za období od 1. ledna do 30. června 2005 o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva

Na úvod můžeme graficky předestřít vývoj počtu vládě komunikovaných stížností, rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) a stejně tak nastítnit i celkový přehled agendy komunikovaných stížností proti České republice, jak se jevil ke konci prvního pololetí roku 2005.

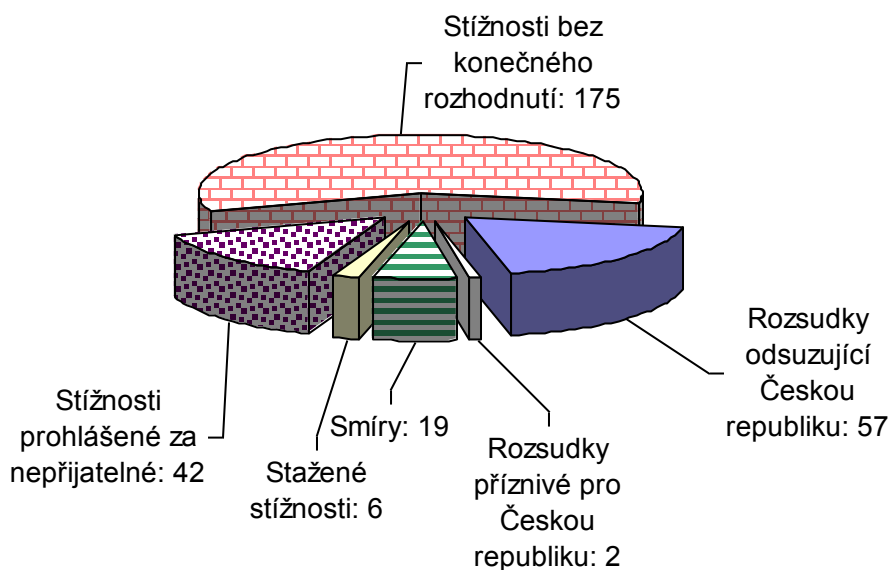
**Počet komunikovaných stížností od 1/1/1993 do 30/6/2005
(celkem 301 stížností)**



**Rozsudky Soudu vůči České republice
(do 30. června 2005)**



Přehled stížností komunikovaných vládě České republiky od 1/1/1993 do 30/6/2005



Statistické údaje výmluvně svědčí o již dříve konstatované akceleraci v činnosti Soudu ve vztahu k České republice. Naprostá většina agendy se nadále týká otázky přiměřenosti délky soudních řízení vedených před českými soudy.

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudu.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. ledna do 30. června 2005

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), smírem schváleným Soudem (oddíl 1.2.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.3.), popř. vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů z jiného důvodu (oddíl 1.4.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU VE VĚCI SAMÉ

V daném období vynesl Soud celkem patnáct rozsudků ve věci samé. Rozsudky postupně nabývají právní moci, a to buď marným uplynutím lhůty určené pro podání žádosti o postoupení věci velkému senátu, nebo zamítnutím této žádosti kolegiem pěti soudců velkého senátu.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu

Soud v jednom případě, a to po ústním jednání konaném dne 19. října 2004, dospěl k závěru, že Česká republika stěžovatelova práva neporušila (*Blücher*). V ostatních čtrnácti případech však k porušení došlo u článku 5 (*Singh*), článku 6 nebo 13 Úmluvy (ostatní). Jiné aspekty daných stížností byly prohlášeny za nepřijatelné. Pokud jde o porušení článku 6 Úmluvy, v celkem šesti případech nastalo v důsledku nepřiměřené délky soudního řízení, v šesti případech postupem Ústavního soudu při odmítání ústavních stížností (*Mařík, Soudek, Milatová a ost., Turek, Páleník, Zedník*) a v jednom případě nedostatkem nestranosti soudců vrchního soudu jako soudu odvolacího (*Chmelíř*). I porušení článku 5 Úmluvy se týká délky soudního rozhodování, resp. aktivity státních orgánů (*Singh*).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. ledna 2005 ve věci č. 58580/00 – *Nicolaus Blücher proti České republice*

Soud jednomyslně rozhodl, že stěžovatelovo právo na spravedlivý proces, zaručené v článku 6 odst. 1 Úmluvy,¹ nebylo porušeno při rozhodování obecných soudů a Ústavního soudu o jeho restitučních nárocích.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel je bratranec Alexandra Blüchera, hraběte z Wahlstatu, který v roce 1948 zdědil rozsáhlý soubor nemovitostí, který původně tvořil panství šlechtické rodiny Blücherů na Ostravsku, Opavsku a Novojičínsku. Veškerý tento majetek byl následně bez náhrady znárodněn. Alexander Blücher zemřel v roce 1974. V závěti odkázal zbytkovou klauzulí d) „svému bratranci Nicolausi Blücherovi veškeré (...) dokumenty, šperky a rodinné portréty a dále veškerý majetek, který není uveden pod písmeny a), b) a c) výše“.

Stěžovatel v průběhu devadesátých let vedl tři restituční řízení před příslušnými pozemkovými úřady (Ostrava, Nový Jičín, Opava). Tvrdil, že je oprávněnou osobou ve smyslu § 4 odst. 2 zákona o půdě.

Pozemkové úřady vydání majetku z různých důvodů odmítly a obecné soudy (Krajský soud v Ostravě, Městský soud v Praze) tato rozhodnutí potvrdily, neboť podle jejich názoru nebylo možné závěť interpretovat v tom smyslu, že by stěžovatel mohl být považován za dědice celého majetku [§ 4 odst. 2 písm. a) zákona] nebo alespoň za podílového dědice [§ 4 odst. 2 písm. b) zákona].

Ústavní soud, na který se stěžovatel ve všech třech řízeních postupně obrátil, odmítl všechny ústavní stížnosti jako zjevně neopodstatněné, a to z toho důvodu, že zůstavitel nebyl československým občanem, a stěžovatel tedy nemůže být oprávněnou osobou s ohledem na zásadu, podle které nikdo nemůže přenést na dědice více práv, než kolik jich sám má.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) Argumenty stran

Podle stěžovatele byla předmětná řízení poznamenána neustálými zvraty, pokud se jedná o odůvodnění rozhodnutí příslušných orgánů, v důsledku čehož se měnily podmínky, které měl pro restituci splňovat, jakož i důkazy, které měl předkládat. Výklad příslušných ustanovení zákona byl (zejména ze strany Ústavního soudu) proveden v rozporu s principy právní logiky. Národní soudy nebraly ohledy na jím předkládané důkazy, ať už jde o správný výklad závěti nebo otázku státního občanství zůstavitele. Neposkytly mu dostatečnou příležitost hájit svá práva, naopak na něj uvalily nepřiměřené důkazní břemeno. Rozhodnutí vnitrostátních orgánů zároveň nebyla dostatečným způsobem odůvodněna.

¹ Námitky stěžovatele, že rozhodnutí českých soudů, kterými byly jeho restituční nároky zamítnuty, představují porušení jeho práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě) a zákazu diskriminace (článek 14 Úmluvy), byly Soudem prohlášeny za nepřijatelné již dne 24. srpna 2004.

Vláda ve svých vyjádřeních polemizovala s tvrzeními stěžovatele a vyvracela ta, která byla zjevně nepravdivá. Podle vlády není možno výklad provedený vnitrostátními soudy považovat za svévolný; vzniku polemik o správnosti výkladu právních předpisů se nelze vyhnout a prosazení jednoho názoru na úkor jiného nečiní *ipso facto* odmítnutý výklad svévolným. Vláda se domnívala, že stěžovatel měl přiměřenou možnost hájit svou věc, jeho záležitost byla projednána spravedlivě, rozhodnutí vydaná ve věci byla náležitě odůvodněna a postrádala známky svévole.

b) Právní názor Soudu

Pokud se jedná o rozhodnutí Ústavního soudu, Soud uvedl, že není zřejmé, že by tento soud ze skutečností, které mu byly předloženy, vyvodil svévolné závěry nebo že by překročil meze přiměřeného výkladu zákonných ustanovení vztahujících se na daný případ. Otázka, zda se podmínka československého občanství vztahuje rovněž na původního vlastníka, byla předmětem několika neměnných rozhodnutí Ústavního soudu, a stěžovatel se tak nikdy neocítl v situaci právní nejistoty, která by vznikla z důvodu zpochybnění předchozích pravomocných rozhodnutí.

K údajně nepřiměřenému důkaznímu břemeni, které mělo být na stěžovatele uvaleno z toho důvodu, že byl nucen prokázat československé občanství svého bratrance zesnulého v roce 1974, Soud uvedl, že není přesvědčen o tom, že bylo naprosto nemožné si takový důkaz opatřit. Stěžovatel ostatně netvrdil, že by mu byl znemožněn přístup do příslušných evidencí.

Soud dospěl rovněž k závěru, že vnitrostátní soudy v daném případě posoudily svrchovaně a s ohledem na veškeré skutkové okolnosti vyplývající ze spisu věrohodnost jednotlivých důkazních prostředků předložených stěžovatelem a svá rozhodnutí náležitě odůvodnily. Jejich rozhodnutí byla vydána na základě kontradiktorních řízení, v jejichž průběhu měl stěžovatel, který byl právně zastoupen, možnost předložit stanoviska a důkazy, které považoval za nezbytné, a rovněž tak mohl vyjádřit argumenty na podporu svých tvrzení.

Soud znovu zopakoval, že Úmluva státům neukládá žádné omezení jejich volnosti, pokud se týče úpravy rozsahu působnosti restitučních předpisů a stanovení podmínek, za jakých umožní navrácení vlastnických práv osobám, které jich byly zbaveny. V daném případě příslušelo vnitrostátním soudům vykládat zákony, které byly přijaty v rámci obnovy země a které směřovaly k nápravě některých křivd způsobených v minulosti.

S ohledem na výše uvedené Soud konstatoval, že řízení před vnitrostátními orgány, posuzovaná jako celek, splnila požadavek spravedlivosti ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Úmluva ve stěžovatelově případě porušena nebyla, proto se Soud nezabýval otázkou přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Přesto se sluší podotknout, že v případě úspěchu ve věci požadoval stěžovatel přiznání spravedlivého zadostiučinění ve výši přesahující 400 miliónů Kč, a to jako náhradu za nevydaný majetek (popřípadě jako náhradu za ztracené šance – *loss of opportunity*), odškodnění za morální újmu a náhradu nákladů řízení. Stěžovatel byl v řízení před Soudem zastoupen jednou z největších světových advokátních kanceláří, přičemž za práci na tomto případě si více než deset advokátů a jiných zaměstnanců frankfurtské a pražské pobočky této kanceláře naúčtovalo odměnu ve výši zhruba 6 miliónů Kč.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 25. ledna 2005 ve věci stížnosti č. 60538/00 – *Balbir Singh a Bakhschisch Singh proti České republice*

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila ve dvou aspektech právo stěžovatelů na svobodu a osobní bezpečnost [článek 5 odst. 1 písm. f) a článek 5 odst. 4 Úmluvy], a přiznal jim celkovou částku 10.000 € na morální újmu a 3.000 € plus DPH na nákladech řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé, pravděpodobně indiští občané, byli pro napomáhání k trestnému činu překračování státní hranice Obvodním soudem pro Prahu 7 v dubnu 1998 odsouzeni k trestu odnětí svobody v délce 21 měsíců a k trestu vyhoštění na dobu neurčitou. Rozsudek byl v květnu 1998 potvrzen Městským soudem v Praze.

Výkon trestu odnětí svobody měl být ukončen dne 11. srpna 1998 (doba strávená ve vazbě se stěžovatelům započítala do uloženého trestu). Dne 29. července 1998 požádal obvodní soud Ministerstvo vnitra o zajištění cestovních dokladů pro stěžovatele.

Dne 31. července 1998 vzal obvodní soud stěžovatele do vyhošťovací vazby počínaje 11. srpnem 1998 s tím, že není možné zabezpečit výkon trestu vyhoštění v bezprostřední návaznosti na ukončení výkonu trestu odnětí svobody, jelikož stěžovatelé nemají cestovní doklady. Městský soud dne 2. září 1998 rozhodnutí o vzetí do vyhošťovací vazby potvrdil.

Dne 30. dubna 1999 podali stěžovatelé první žádost o propuštění z vyhošťovací vazby. Obvodní soud žádost zamítl dne 20. června 1999, městský soud rozhodnutí dne 5. srpna 1999 potvrdil.

Dne 20. října 1999 podali stěžovatelé druhou žádost o propuštění z vyhošťovací vazby. Obvodní soud žádost zamítl dne 8. listopadu 1999, městský soud o odvolání stěžovatelů rozhodl dne 29. června 2000.

První ústavní stížnost stěžovatelů týkající se posouzení zákonnosti a oprávněnosti vyhošťovací vazby ze dne 29. října 1999 byla Ústavním soudem odmítnuta jako zjevně neopodstatněná dne 9. března 2000. Ve druhé ústavní stížnosti ze dne 8. září 2000 stěžovatelé namítali porušení článku 5 odst. 1 písm. f) a článku 5 odst. 4 Úmluvy. Dne 6. února 2001 byla i druhá ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

Vyhošťovací vazba, která započala dne 11. srpna 1998, byla opakovaně prodloužena; na svobodu byli stěžovatelé propuštěni dne 12. února 2001.

Po celou dobu pobytu stěžovatelů ve vyhošťovací vazbě probíhala korespondence mezi vězeňskou službou, policií a Velvyslanectvím Indické republiky (stěžovatelé tvrdili, že jsou občany Indické republiky) za účelem vydání nových cestovních dokladů pro stěžovatele. Velvyslanectví ovšem odmítalo vystavit stěžovatelům nové cestovní doklady, neboť ti nebyli schopni prokázat, že jsou skutečně občany Indické republiky. Dále uvedlo, že v Indické republice neexistuje centrální registr obyvatel, totožnost stěžovatelů tudíž není možné ověřit.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

a) Ke článku 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy

První část stížnosti se týkala přiměřenosti délky vyhošťovací vazby stěžovatelů.

Ustanovení článku 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy sice umožňuje držet jednotlivce ve vazbě za účelem vyhoštění, avšak pouze za předpokladu, že veřejný zájem na zbavení svobody jednotlivce převyšuje jeho individuální zájem na svobodě.

Soud předně poukázal na jistá období nečinnosti v řízení o vyhoštění. Ztotožnil se tak s argumentem stěžovatelů, že české úřady měly postupovat aktivněji zejména poté, co již v dubnu 1999 Velvyslanectví Indické republiky vyjádřilo neochotu vydat stěžovatelům náhradní cestovní doklady.

Soud se také zabýval otázkou existence „zvlášť závažných důvodů“, jejichž přítomnost umožňovala podle trestního řádu prodloužit vazbu stěžovatelů nad dva roky. Dle jeho názoru nedošlo v daném případě k podstatné změně argumentace soudů po celou dobu, kterou stěžovatelé strávili ve vazbě. Soud konečně souhlasil i s tvrzením stěžovatelů, že trestný čin, pro který byli odsouzeni, nebyl zvlášť závažný a že délka vyhošťovací vazby přesáhla délku jejich trestu odnětí svobody.

S ohledem na všechny okolnosti daného případu zaujal Soud názor, že české úřady nepostupovaly s náležitou péčí a že délku vyhošťovací vazby v trvání dva a půl roku nelze v tomto případě považovat za přiměřenou. Došlo tak k porušení článku 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy.

b) Ke článku 5 odst. 4 Úmluvy

Druhá část stížnosti se týkala námitky, že soudy nerozhodly urychleně o dvou žádostech stěžovatelů o propuštění na svobodu.

Řízení o první žádosti o propuštění na svobodu trvalo téměř tři měsíce pro dva stupně soudní soustavy. Další měsíc si vyžádalo doručení rozhodnutí vydaného ve druhém stupni stěžovatelům. Řízení o druhé žádosti o propuštění na svobodu trvalo téměř osm měsíců, z čehož více než sedm měsíců ve druhém stupni jurisdikce. Soud současně podotkl, že doby potřebné k doručení předmětných rozhodnutí byly také dosti dlouhé.

V porovnání daného případu s jinými případy, v nichž Soud dospěl k závěru o porušení požadavku na „urychlené“ rozhodování ve smyslu článku 5 odst. 4 Úmluvy, Soud uvedl, že toto ustanovení bylo porušeno při podání obou žádostí o propuštění na svobodu.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění více než 160 000 €. Soud přiznal každému ze stěžovatelů částku 5 000 € jako náhradu utrpěné morální újmy a dohromady částku 3 000 € (plus DPH) jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne ze dne 15. března 2005 ve věci č. 56526/00 – Ivan Soudek proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal mu na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel na vnitrostátní úrovni podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání podle tehdy platného § 239 odst. 2 občanského soudního řádu, které dovolací soud odmítl jako nepřipustné, neboť neshledal, že by rozhodnutí odvolacího soudu bylo po právní stránce zásadního významu. Následně podaná ústavní stížnost byla v části směřující proti rozsudkům soudů prvního a druhého stupně odmítnuta pro opožděnost s tím, že lhůta k jejímu podání počala běžet již dnem rozhodnutí odvolacího soudu, nikoli dnem rozhodnutí dovolacího soudu o odmítnutí dovolání, které podle názoru Ústavního soudu nebylo v dané věci rozhodnutím o posledním procesním prostředku ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal na své dřívější rozsudky ve věcech *Běleš a ostatní, Zvolský a Zvolská a Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*, ve kterých se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v těchto třech případech také ve věci *Soudek* došel Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši 63 587 € (asi 1 900 000 Kč). Soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovateli přiznal částku 500 € (asi 15 000 Kč) jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 12. dubna 2005 ve věci č. 73116/01 – Bohumír Mařík proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal mu jako náhradu nákladů řízení částku 1 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel podal v roce 2000 žalobu na vyklizení nemovitosti, která byla okresním soudem zamítnuta, což potvrdil i odvolací soud, který zároveň rozhodl, že se dovolání nepřipouští (§ 239 odst. 1 občanského soudního řádu ve znění platném do 31. prosince 2000). Následná ústavní stížnost byla Ústavním soudem odmítnuta pro nevyčerpání všech procesních prostředků ochrany práva, neboť stěžovatel nepodal dovolání podle § 239 odst. 2 občanského soudního řádu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal na svůj dřívější rozsudek ve věci *Běleš a ostatní proti České republice*, ve kterém se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v tomto případě také ve věci *Mařík* došel Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši 1 541 257 Kč (asi 51 375 €). Evropský soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovateli přiznal částku 1 000 € (asi 30 000 Kč) jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 12. dubna 2005 ve věci stížnosti č. 32853/03 – Zdeněk Herbst a ostatní proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že právo stěžovatelů na řízení o jejich občanských právech a závazcích v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno; Česká republika je povinna stěžovatelům na spravedlivém zadostiučinění zaplatit částku 8 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé – čtyři sourozenci – a jejich matka v červenci roku 1991 uplatnili restituční nárok u Pozemkového úřadu v Liberci. Pozemkový úřad je vyzýval k doplnění podkladů a o návrhu rozhodl zamítavě v květnu, resp. červenci 1997. Stěžovatelé a jejich matka proti správním rozhodnutím podali opravný prostředek k soudu; vzhledem k odlišným místům jejich bydliště musela být Vrchním soudem v Praze řešena otázka místní příslušnosti; v únoru 1999 byly věci delegovány Krajskému soudu v Hradci Králové, který v dubnu 1999 obě napadená rozhodnutí pozemkového úřadu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Druhé, opět zamítavé, rozhodnutí vydal pozemkový úřad po doplnění důkazů v říjnu 2000. Proti tomuto rozhodnutí správního orgánu podalo všech pět navrhovatelů opravné prostředky, avšak dle jejich odlišného místa bydliště se tak stalo u třech různých krajských soudů: o delegaci Krajskému soudu v Hradci Králové rozhodl Vrchní soud v Praze v červnu 2001.

Krajský soud v Hradci Králové pak v únoru 2002 zrušil i druhé rozhodnutí pozemkového úřadu a řízení se tak vrátilo před správní orgán. Ten v závěru nového důkazního řízení zjistil, že matka stěžovatelů v prosinci roku 2002 zemřela; stěžovatelé ovšem předložili rozhodnutí o dědictví pozemkovému úřadu až po dvou urgencích v srpnu 2004, třebaže jej Okresní soud v Semilech vydal již v červnu roku 2003.

Pozemkový úřad potřetí zamítavě rozhodl na podzim roku 2004, stěžovatelé následně podali u Okresního soudu v Liberci žalobu podle části páté občanského soudního řádu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé ve své stížnosti namítali především porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě.

Soud vzal v úvahu, že Úmluva vstoupila pro Českou republiku v platnost dne 18. února 1992; relevantní délka řízení tedy přesahovala 13 let.

Podle Soudu případ vykazoval jistou míru složitosti po skutkové stránce. Ze spisu však nevyplývalo, že by stěžovatelé byli původci průtahů; nelze jim ani přičítat k tíži, že v souladu s právním řádem využili opravných prostředků a námitek. Průtahy na straně stěžovatelů, pokud jde o doručení dědického usnesení pozemkovému úřadu, se Soudu jevily jako bezvýznamné.

Naproti tomu Soud podrobil kritice vnitrostátní orgány, když poukázal na průtahy v řízení, a to zejména v období od října 1997 do února 1999, kdy vrchní soud řešil otázku delegace věci, dále mezi dubnem 1999, kdy krajský soud zrušil obě rozhodnutí pozemkového úřadu, a srpnem 2000, kdy pozemkový úřad vyzval účastníky řízení k součinnosti, Krajský soud v Hradci Králové potřeboval po delegaci věci v červnu 2001 na rozhodnutí více než osm měsíců.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy byl tedy porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění z titulu údajně utrpěné materiální újmy částku 650 000 Kč (asi 21 667 €). Soud nezjistil příčinnou souvislost mezi konstatovaným porušením Úmluvy a tvrzenou materiální škodou, nicméně přiznal stěžovatelům náhradu způsobené morální újmy v celkové výši 8 500 € (asi 255 000 Kč).

Náhradu nákladů řízení stěžovatelé nežádali.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. května 2005 ve věci č. 65191/01 – *Eko-Energie, spol. s r. o. proti České republice*

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že délka občanskoprávního řízení vedeného stěžovatelkou překročila zásadu přiměřenosti zakotvenou v článku 6 odst. 1 Úmluvy, a přiznal stěžovatelce částku 3 000 € na náhradě morální újmy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka se žalobou podanou v září 1997 ke Krajskému obchodnímu soudu v Praze domáhala na Fondu národního majetku vydání bezdůvodného obohacení. Soud vydal ve stěžovatelčin prospěch v dubnu 2000 platební rozkaz, který však byl vzhledem k odporu žalovaného zrušen.

Teprve po převzetí věci Městským soudem v Praze v návaznosti na reorganizaci soudnictví bylo nařízeno jednání na konec ledna 2002. Po dalších jednáních městský soud v prosinci 2002 žalobu zamítl. K odvolání stěžovatelky Vrchní soud v Praze žalobě v dubnu 2004 částečně vyhověl.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Po prohlášení stížnosti za přijatelnou Soud připustil, že projednávaný případ byl po skutkové a právní stránce složitý, což však nemůže vysvětlit celkovou délku řízení, v němž došlo k několika výrazným průtahům.

Soud vzal na vědomí argument vlády, že přetížení krajského obchodního soudu měla řešit reorganizace soudnictví provedená k 1. lednu 2001, nicméně byl toho názoru, že vláda neprokázala, že dané opatření bylo dostatečné a mohlo přinést uspokojivé výsledky.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala částku 1 762 716 Kč; Soud jí přiznal na náhradě morální újmy částku 3 000 €. Náhradu nákladů řízení stěžovatelka nepožadovala.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. května 2005 ve věci č. 35883/02 – Štefan Fáber proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že délka restitučního řízení, v němž stěžovatel vystupoval jako povinná osoba, byla nepřiměřená, avšak ostatní námitky, včetně tvrzeného porušení stěžovatelových majetkových práv, prohlásil za nepřijatelné. Stěžovateli přiznal celkovou částku 6 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel a jeho rodiče nabyli v roce 1965 od státu rodinný dům, který byl předtím zkonfiskován. Původní vlastník se v roce 1992 na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích začal domáhat vydání domu.

Po řadě jednání, jež byla k omluvě žalobce opakovaně odročována, vynesl Okresní soud v Olomouci v únoru 1999 rozsudek převážně v neprospěch stěžovatele, který byl stranám doručen až koncem června 1999. Obě strany se proti rozsudku odvolaly; Krajský soud v Ostravě v listopadu 2000 rozsudek zčásti potvrdil a zčásti v neprospěch stěžovatele dále změnil. Rozsudek krajského soudu byl stranám doručen až v dubnu 2001 poté, co byla dvakrát prodloužena lhůta k jeho vyhotovení.

Stěžovatel podal prostřednictvím svého advokáta v červnu 2001 dovolání, které však Nejvyšší soud odmítl pro opožděnost s tím, že mělo být podáno ve lhůtě jednoho, nikoli dvou měsíců. Ústavní soud stěžovatelovu stížnost odmítl v březnu 2004. Česká advokátní komora následně uznala pochybení advokáta.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se stížností zabýval z pohledu vznášených námitek na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy (délka řízení, nespravedlivost řízení) a článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (ochrana majetku).

a) Přiměřenost délky soudního řízení

Soud konstatoval, že řízení trvalo dvanáct let pro čtyři stupně soudní soustavy. Dále uvedl, že ačkoli stěžovatel namítal průtahy jen v určité fázi řízení, je příslušný k tomu, aby zhodnotil délku řízení jako celek.

Soud připustil, že věc byla složitější a vyžadovala shromáždění řady důkazů. Okresní soud však byl příliš benevolentní vůči žalobci, který se z jednání opakovaně omlouval i přesto, že byl právně zastoupen. Sedm let, po které se věcí zabýval okresní soud, je doba zcela ojedinělá, doručování rozhodnutí provázely průtahy a ani Ústavní soud nerozhodl dostatečně rychle o stěžovatelově jednoduché ústavní stížnosti. Soudy měly vzít v úvahu i význam předmětu řízení pro stěžovatele.

Došlo tudíž k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) Spravedlivost řízení

Soud tu především poznamenal, že pokud advokát vlastní nedbalostí ohrozil právo stěžovatele na účinnou právní pomoc, nezakládá tento fakt přímo odpovědnost státu. Otázku správnosti právních závěrů vnitrostátních soudů spojil Soud s námitkou na poli článku 1 Protokolu č. 1 a tuto část stížnosti odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

c) Právo na pokojné užívání majetku

Vláda především tvrdila, že stěžovatelův advokát podal opožděně dovolání a že stěžovatel nevznášel námitku na poli ochrany svých majetkových práv před Ústavním soudem. Soud dal

v tomto vládě zapravdu a konstatoval, že stěžovatel neprokázal dostatečnou pečlivost, aby vyhověl požadavku Úmluvy na vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Soud též konstatoval, že Ústavní soud v době svého rozhodování již znal rozsudek Soudu ve věci *Pincová a Pinc proti České republice* vykazující jistou podobnost s případem stěžovatele.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli z titulu morální újmy způsobené porušením jeho práva na řízení v přiměřené lhůtě částku 5 500 € a z titulu účelně vynaložených nákladů řízení částku 500 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 24. května 2005 ve věci č. 65196/01 – Římskokatolická farnost Obříství proti České republice

Soud v rozsudku konstatoval porušení práva stěžovatelské společnosti na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a přiznal jí částku 1 000 € jako náhradu morální újmy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Řízení na vnitrostátní úrovni bylo zahájeno v květnu 2000, kdy stěžovatelská společnost podala u Okresního soudu v Mělníku žalobu proti I. H. o určení vlastnictví. Řízení do dnešního dne neskončilo. Jeho celková délka tak ke dni rozsudku Soudu činila pět let. Věc byla doposud projednávána na dvou úrovních soudní soustavy.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Poté, co Soud ověřil, že v posuzovaném případě neexistuje žádný důvod pro prohlášení stížnosti za nepřijatelnou, zhodnotil argumenty obou stran ve světle své ustálené judikatury.

Přestože akceptoval argument vlády, že vnitrostátní řízení vykazuje jistou míru komplikovanosti a že k jeho délce přispěla svým chováním též stěžovatelská společnost, deklaroval, že řízení je poznamenáno dvěma zhruba rok a půl dlouhými obdobími nečinnosti soudů. Připomněl též povinnost smluvních stran Úmluvy organizovat své právní systémy tak, aby bylo učiněno zadost všem požadavkům článku 6 odst. 1 Úmluvy, požadavek „přiměřené lhůty“ nevyjímaje. I když Soud uznal, že v posuzovaném případě došlo k personálnímu posílení okresního soudu, trpícího chronickou přetížeností, o nové soudce, dodal, že neodůvodněné průtahy ve věci nastaly až po realizaci tohoto opatření. Ve světle těchto okolností proto konstatoval porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovatelské společnosti částku 1 000 € z titulu morální újmy; původně požadovala 5 milionů Kč.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. června 2005 ve věci č. 64935/01 – Martin Chmelíř proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na nestranný soud ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy² bylo porušeno, a přiznal mu na náhradě nákladů řízení částku 1 000 €.

² Stěžovatel rovněž namítal porušení práva na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1 Úmluvy), porušení zásady presumpce neviny (čl. 6 odst. 2 Úmluvy), porušení práva na obhajobu (čl. 6 odst. 3 Úmluvy) a porušení zákazu omezení výkonu práv (článek 18 Úmluvy). Tyto námitky byly Soudem odmítnuty již v částečném rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 16. dubna 2002.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl spolu s dalšími obžalovanými odsouzen krajským soudem za několik trestných činů mimo jiné k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání osmi let.

V senátu vrchního soudu, který zamítl odvolání stěžovatele (toto odvolání bylo projednáno v samostatném řízení), zasedali též: 1. předseda senátu, proti kterému stěžovatel vznesl námitku podjatosti pro údajný vzájemný intimní poměr, který stěžovateli následně uložil pokutu v maximální výši 50 000 Kč za urážlivé jednání vůči soudu a proti kterému vznesl stěžovatel další námitku podjatosti odůvodněnou tím, že stěžovatel ho zažaloval o ochranu osobnosti, protože vedl soudní jednání navzdory anonymnímu nahlášení bomby v soudní budově, 2. soudce, který byl na vlastní žádost vyloučen z účasti na provádění úkonů v dané trestní věci pro poměr k některým spoluobžalovaným (ještě před vyloučením odvolání stěžovatele k samostatnému projednání).

Stěžovatel trestní řízení komplikoval celou řadou obstrukčních manévrů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Podle Soudu přítomnost osoby předsedy senátu mohla u stěžovatele vzbuzovat objektivně odůvodněné pochybnosti o nestrannosti soudu. Soud své úvahy odvodil zejména od rozhodnutí tohoto předsedy senátu o uložení pořádkové pokuty za urážlivé jednání vůči soudu; v odůvodnění tohoto rozhodnutí se potřeba čelit stěžovatelovým obstrukčním manévřům jevila jako podružná, pokuta byla uložena v maximální výši a byla doprovázena varováním, že další podobný útok na soud může být v budoucnu považován za trestný čin.

Soud však přihlédl i k souběžně probíhajícímu řízení o ochranu osobnosti, byť předmětnou žalobu vláda označila za manévr použitý s jasným cílem vytvořit podmínky pro vznesení námitky podjatosti a tím dále zdržet trestní proces. K této druhé námitce podjatosti se pak již předseda senátu výslovně nevyjádřil a odkázal na své stanovisko k první námitce podjatosti; Soud k tomu uvedl, že předseda senátu tím pádem nepodal žádné formální vysvětlení, jež by mohlo pochybnosti o jeho nestrannosti rozptýlit.

Podle názoru Soudu si tedy předseda senátu nedokázal udržet patřičný odstup od stěžovatelova chování. Nápravu nezjednal ani Ústavní soud, když odmítl stěžovatelovu ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost.

K porušení práva stěžovatele na nestranný soud, zaručeného článkem 6 odst. 1 Úmluvy, tedy došlo, a proto Soud již nepovažoval za nutné vyjadřovat se ke stěžovatelově námitce týkající se přítomnosti druhého soudce v odvolacím senátu.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši přesahující 12 milionů Kč. Podle Soudu stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovateli přiznal částku 1 000 € (asi 30 000 Kč) jako náhradu účelně vynaložených nákladů vnitrostátního řízení.

(iv) Závěr

Stěžovatel má jako vůbec první občan České republiky možnost podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem na základě zákona o Ústavním soudu, novelizovaného zákonem č. 83/2004 Sb. s účinností od 1. dubna 2004. Cílem institutu obnovy řízení před Ústavním soudem je umožnit těm stěžovatelům, kteří uspěli před mezinárodním soudem, domoci se úplné nápravy porušení lidského práva nebo základní svobody (*restitutio in integrum*).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. června 2005 ve věci č. 75375/01 – Václav Houbal proti České republice

Soud dospěl k závěru, že délka tří řízení vedených stěžovatelem byla nepřiměřená, a přiznal mu na náhradu morální újmy částku 8 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel vedl v první řadě řízení proti České lékařské komoře, která mu odmítala vydat osvědčení k provozování soukromé gynekologické praxe. Stěžovatel se na ni obrátil v červnu 1994. O soudní přezkum však mohl žádat až v lednu 1998. Krajský soud v Brně v prosinci 1998 napřed odmítl stěžovatelův opravný prostředek, po nálezů Ústavního soudu ze září 2000 však rozhodnutí Komory zrušil pro nepřezkoumatelnost. Komora osvědčení nakonec vydala v červenci 2001.

Dále stěžovatel vedl před Městským soudem v Brně dvojici řízení proti R. H. o zaplacení finančních částek spojených se smlouvou o dílo. První řízení probíhalo od ledna 1994 do října 2001 na třech stupních soudní soustavy, druhé řízení trvalo od dubna 1995 do října 2001 na jednom stupni soudní soustavy.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal jednak nepřiměřenou délku trojice zmíněných řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), jednak absenci účinného vnitrostátního prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení (článek 13 Úmluvy).

Pokud jde o řízení proti České lékařské komoře, Soud do jeho délky započítal i fázi probíhající před samotnou Komorou. Řízení proto trvalo více než sedm let. Soud sice v podstatě uznal argumenty vlády, že řízení vedené před soudy bylo komplikované a že jeho délka není excesivní, svoji roli však sehrál objektivně téměř nepochopitelný přístup Komory, která stěžovatelovu věc prakticky nevyřizovala. Soud se také odvolal na nezanedbatelný význam předmětu tohoto řízení pro stěžovatele a poznamenal, že stěžovatel k délce řízení nijak nepřispěl. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tudíž došlo.

V prvním z dvojice občanskoprávních řízení, které probíhalo na třech stupních soudní soustavy, Soud objevil průtahy a poznamenal (ačkoli to měl podle odchylného stanoviska soudkyně Mularoni přičíst spíše k tíži stěžovatele), že Nejvyššímu soudu trvalo více než rok, než zjistil, že stěžovatel v rozporu s výzvou neuhradil soudní poplatek z dovolání. Podle názoru šesti soudců ze sedmi tudíž došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Ve druhém z občanskoprávních řízení Soud sice uznal, že stěžovatel k jeho délce přispěl (vznesl nedůvodné námitky podjatosti), ale chování stěžovatele nemohlo vysvětlit celou délku řízení. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tudíž došlo. I když i v tomto případě zaujala soudkyně Mularoni poněkud shovívavější postoj, také podle jejího názoru byla délka řízení nepřiměřená.

Konečně, Soud s odvoláním na rozsudek ve věci *Hartman proti České republice* konstatoval také porušení článku 13 Úmluvy. Ostatními námitkami stěžovatele se odmítl zabývat.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval z titulu ušlého zisku částku 2,5 miliónu Kč. Soud mu však přiznal celkem 8 000 € jako náhradu újmy morální. Údajné náklady řízení stěžovatel nedoložil; Soud mu proto jejich náhradu nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci č. 28661/03 – Hana Kubizňáková proti České republice

Soud ve svém rozsudku o stížnosti, ve které stěžovatelka namítala porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a práva na respektování rodinného a soukromého života (článek 8 Úmluvy), dospěl jednomyslně k závěru, že došlo

k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy a že není třeba rozhodovat o části stížnosti týkající se článku 8 Úmluvy.

Současně uložil České republice povinnost zaplatit stěžovatelce 3 000 € z titulu náhrady morální újmy a 500 € jako náhradu nákladů řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka zahájila v květnu 1998 řízení o úpravu poměrů svých nezletilých dětí. Na podzim téhož roku podal manžel stěžovatelky návrh na rozvod manželství. Rozsudkem z dubna 1999 svěřil Okresní soud v Litoměřicích děti do péče stěžovatelky a nařídil manželovi stěžovatelky platit na děti výživné. Krajský soud v Ústí nad Labem v lednu 2000 tento rozsudek zrušil v části týkající se výživného.

V prosinci 2002 stanovil okresní soud výši výživného, které byl manžel stěžovatelky povinen platit. V dubnu 2003 zrušil tento rozsudek krajský soud. Zároveň vyzval okresní soud, aby ve věci pokračoval bez průtahů.

V červnu 2004 vynesl okresní soud v pořadí třetí rozsudek, kterým stanovil výši výživného. Rozsudkem ze září 2004 změnil krajský soud rozsudek tak, že výživné zvýšil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka poukazovala jednak na nepřiměřenou délku řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí, jednak na dopady délky řízení na svůj soukromý a rodinný život vzhledem k tomu, že do skončení tohoto řízení nemůže být její manželství rozvedeno.

a) K délce řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Soud mimo jiné připomněl, že soudy mají vyvinout mimořádné úsilí vzhledem k případným následkům přílišné pomalosti v rozhodování pro respektování rodinného života.

Podle Soudu věc nebyla obzvláště složitá. Za situace, kdy se soud potýkal s obtížemi při zjišťování majetkových poměrů otce, nelze stěžovatelce vytýkat množství důkazních návrhů, které předkládala. Krajský soud sice ve věci vždy rozhodoval s chvályhodnou rychlostí, průtahy však nastaly v činnosti okresního soudu. Jako důležitá se Soudu jevila i skutečnost, že rozsudky okresního soudu byly rušeny pro vady a nedostatky při shromažďování důkazů. Řízení navíc mělo pro stěžovatelku a její děti nezanedbatelný význam, bylo též nezbytné vyčkat jeho skončení, aby bylo možno pokračovat v řízení o rozvod.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy tedy byl porušen.

b) K dopadům na soukromý a rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Soud z vyjádření stěžovatelky dovodil, že spatřuje zásah do svého rodinného života v nepřiměřené délce řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí. Proto dospěl k závěru, že tato část stížnosti vychází ze stejných skutečností jako část stížnosti posuzovaná z hlediska článku 6 odst. 1 Úmluvy. Z tohoto důvodu a s ohledem na svůj závěr o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy Soud uvedl, že o části stížnosti týkající se článku 8 Úmluvy není na místě rozhodovat samostatně, a podotkl, že dopad délky řízení na soukromý život stěžovatelky byl zohledněn v rámci posuzování významu předmětu řízení.³

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala na náhradě způsobené morální újmy částku 1 milión Kč; Soud jí přiznal 3 000 €. Dospěl také k závěru, že stěžovatelka nedostatečně doložila požadované

³ Soud se rozhodl nezabývat se otázkou souladu příslušných ustanovení zákona o rodině s respektováním práva na soukromý a rodinný život. Ze dvou stížností komunikovaných v roce 2004 vládě na tuto problematiku tedy žádná nevyústila ve věcné rozhodnutí o této problematice (viz rozhodnutí Soudu o přijatelnosti stížnosti Čermochová proti České republice, zmíněné v pododdílu 1.3.1. této zprávy).

náklady řízení ve výši 25 000 Kč, a proto jí přiznal pouze 500 € vzhledem k tomu, že byla v řízení před Soudem právně zastoupena.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci č. 61811/00 – Dana Milatová a ostatní proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatelů na spravedlivý proces v řízení před Ústavním soudem ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a přiznal jim částku 1 116 € na nákladech řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

První stěžovatelka Dana Milatová je matkou dalších tří stěžovatelů. V prosinci 1991 spolu s manželem⁴ požádala o vydání nemovitostí na základě zákona o půdě s tím, že v roce 1985 uzavřeli kupní smlouvu v tísní za nápadně nevýhodných podmínek.

V září 1995 rozhodl Pozemkový úřad v Novém Jičíně ve prospěch stěžovatelů. K následnému odvolání, ve kterém odpůrce důrazně popřel, že by předmětná kupní smlouva byla uzavřena v tísní za nápadně nevýhodných podmínek, Krajský soud v Ostravě v srpnu 1996 rozhodnutí pozemkového úřadu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Pozemkový úřad však v květnu 1997 znovu rozhodl ve prospěch stěžovatelů. Odpůrce se opět obrátil na krajský soud, který v dubnu 1998 opět zrušil rozhodnutí pozemkového úřadu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Pozemkový úřad, jsa vázán právním názorem krajského soudu, rozhodl v červnu 1998 tak, že předmětná kupní smlouva nebyla uzavřena v tísní a stěžovatelé tudíž nejsou vlastníky požadovaných nemovitostí. Rozhodnutí pozemkového úřadu krajský soud v prosinci 1998 potvrdil.

Stěžovatelé v únoru 1999 podali ústavní stížnost. Soudce zpravodaj Ústavního soudu v březnu 1999 vyzval účastníky řízení a vedlejší účastníky řízení k předložení písemného vyjádření k ústavní stížnosti. Krajský soud poukázal na konstantní judikaturu Ústavního soudu a na odůvodnění napadeného rozsudku. Z vedlejších účastníků se vyjádřil pouze odpůrce v restitučním řízení. Navrhl, aby byla ústavní stížnost v plném rozsahu odmítnuta, přičemž použil tu argumentaci, již se dovolával v předchozím správním a soudním řízení.

Ústavní soud bez nařízení jednání v květnu 2000 ústavní stížnost odmítl zčásti pro opožděnost, zčásti pro zjevnou neopodstatněnost. V narativní části odůvodnění svého usnesení odkázal i na dříve vyžádaná písemná vyjádření; své právní závěry však o ně neopíral.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé tvrdili, že jejich záležitost nebyla před Ústavním soudem projednána na veřejném jednání, na kterém by mohli předložit doklady prokazující porušení vnitrostátních právních předpisů a nespravedlivé projednání jejich případu krajským soudem. V této souvislosti také tvrdili, že neměli možnost vyjádřit se k písemným stanoviskům k ústavní stížnosti, která předložil krajský soud a odpůrce v restitučním řízení a která jim následně nebyla Ústavním soudem zaslána, protože nebyl respektován princip „rovnosti zbraní“.⁵

Soud především konstatoval, že dle ustanovení § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu soudce zpravodaj zajistí, aby ústavní stížnost byla doručena ostatním účastníkům řízení, případně vedlejším účastníkům řízení s výzvou, aby se k ní vyjádřili. Zákon neukládá soudci zpravodaji povinnost doručit taková stanoviska stěžovatelům; ostatně ani v daném případě tomu nebylo jinak.

⁴ V roce 1993 manžel první stěžovatelky zemřel a právními nástupci se staly jeho tři děti.

⁵ Stěžovatelé poukazovali na porušení několika dalších článků Úmluvy. Tyto části stížnosti byly v rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti ze dne 30. listopadu 2004 odmítnuty.

Samotná možnost kdykoli nahlédnout do spisu Ústavního soudu a pořídit si z něho kopie písemných stanovisek ostatních účastníků a vedlejších účastníků řízení není dostatečnou zárukou práva stěžovatelů na kontradiktornost řízení. Soud se domnívá, že Ústavní soud by měl uvědomit autora ústavní stížnosti o stanoviscích ostatních účastníků a vedlejších účastníků řízení a měl by mu dát možnost se k nim vyjádřit. Takový požadavek však není v zákoně zakotven.

Soud shledal, že nekonání veřejného jednání před Ústavním soudem bylo dostatečně kompenzováno veřejnými jednáními, která proběhla před obecnými soudy. Současně však dospěl k závěru, že bylo v zájmu stěžovatelů, aby obdrželi písemná vyjádření krajského soudu a odpůrce a posoudili, zda si zasluhují další komentář. Ústavní soud jim tuto možnost odepřel. V řízení před ním tudíž došlo k porušení práva na spravedlivý proces.

Soud zároveň odlišil tento případ od případu *Krčmář a ostatní proti České republice* (rozsudek Soudu ze dne 3. března 2000), ve kterém na rozdíl od kauzy *Milatová a ostatní proti České republice* Ústavní soud opřel svoje rozhodnutí o nové důkazy, k nimž neměli stěžovatelé možnost se vyjádřit.⁶

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění celkem částku přesahující 2 000 000 Kč. Soud jim dohromady přiznal pouze částku 1 116 € jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci č. 73403/01 – Jaromír Turek proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stěžovatelovo právo na přístup k Ústavnímu soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Žádné spravedlivé zadostiučinění však stěžovateli nepřiznal.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel se domáhal vyslovení neplatnosti kupní smlouvy, uzavřené v zastoupení, kterou převedl svůj rodinný dům s pozemkem na stát v roce 1987. Poté, co Nejvyšší soud v roce 1997 k dovolání odpůrkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze, městský soud v březnu 1998 zamítl žalobu a současně i stěžovatelův návrh na vyslovení přípustnosti dovolání.

Stěžovatel v květnu 1998 však přesto dovolání podal s tím, že napadený rozsudek je po právní stránce zásadního významu, a v červnu 1998 podal i ústavní stížnost, která však byla v březnu 1999 odmítnuta pro předčasnost. Nejvyšší soud v srpnu 2000 odmítl dovolání jako nepřípustné. Stěžovatel podal v prosinci 2000 další ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v červnu 2001 odmítl pro změnu pro opožděnost, neboť měla být podána již proti rozsudku městského soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že byl zbaven přístupu k Ústavnímu soudu.

Soud odkázal na svůj rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*, kde řešil obdobnou situaci, a dospěl k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

⁶ Ve zmíněném rozsudku bylo České republice nařízeno zaplatit sedmi stěžovatelům celkem částku 10 010 000 Kč na spravedlivém zadostiučinění (včetně nákladů řízení).

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud upozornil stěžovatele na nutnost vznést požadavky na spravedlivé zadostiučinění ve stanovisku k odůvodněnosti stížnosti; stěžovatel však v určené lhůtě neodpověděl. Proto mu Soud žádné spravedlivé zadostiučinění nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci č. 64737/01 – Zdeněk Páleník proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stěžovatelovo právo na přístup k Ústavnímu soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Žádné spravedlivé zadostiučinění však stěžovateli nepřiznal.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel se neúspěšně domáhal náhrady za živý a mrtvý inventář; jeho žalobu Okresní soud v Olomouci zamítl s tím, že stěžovatel neprokázal včasné uplatnění nároku na náhradu podle zákona o půdě. Krajský soud v Ostravě prvostupňový rozsudek v říjnu 1998 potvrdil a současně zamítl stěžovatelův návrh na vyslovení přípustnosti dovolání.

Stěžovatel však přesto dovolání podal s tím, že napadený rozsudek je po právní stránce zásadního významu. Nejvyšší soud v listopadu 1999 dovolání odmítl jako nepřijatelné. Stěžovatel podal v dubnu 2000 ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v červnu 2000 odmítl pro opožděnost, neboť měla být podána již proti rozsudku krajského soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že byl zbaven přístupu k Ústavnímu soudu.

Soud odkázal na svůj rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci *Zvolský a Zvolská proti České republice*, kde řešil obdobnou situaci, a dospěl k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud upozornil stěžovatele na nutnost vznést požadavky na spravedlivé zadostiučinění ve stanovisku k odůvodněnosti stížnosti; stěžovatel však v určené lhůtě neodpověděl. Proto mu Soud žádné spravedlivé zadostiučinění nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 28. června 2005 ve věci č. 74328/01 – Jiří Zedník proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stěžovatelovo právo na přístup k Ústavnímu soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Přiznal stěžovateli na náhradě nákladů řízení částku 88 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Česká správa sociálního zabezpečení rozhodla v říjnu 1999 o odnětí částečného invalidního důchodu stěžovateli. Rozhodnutí bylo potvrzeno v květnu a listopadu 2000 postupně Krajským soudem v Praze a Vrchním soudem v Praze.

Stěžovatel se v lednu 2001 obrátil na Ústavní soud. Dopisem ze dne 15. ledna 2001 byl poučen o náležitostech ústavní stížnosti, včetně povinného zastoupení advokátem, a k odstranění vad podání mu byla určena lhůta 30 dnů běžící ode dne doručení dopisu.

Stěžovateli se podařilo zajistit si advokáta až ke konci stanovené lhůty. V pátek 16. února 2001 zaslal tento advokát Ústavnímu soudu část stížnosti faxem, chyběla zejména plná moc. Kompletní podání však předal téhož dne k poštovní přepravě; Ústavní soud jej obdržel v pondělí 19. února 2001. Soudce-zpravodaj však stížnost odmítl pro nedodržení dané lhůty.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že byl zbaven přístupu k Ústavnímu soudu.

Soud uvedl, že právo na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy není absolutní a svou povahou vyžaduje určitou omezující úpravu v právním řádu dané země; uplatněnými omezeními však nelze zasáhnout do samotné podstaty práva na přístup k soudu. Soud připomněl i rozsudek ze dne 25. května 2004 ve věci *Kadlec a ostatní proti České republice*, ve kterém upozornil na nutnost vyhnout se jak přílišné formalizaci, tak nadměrné laxnosti při hodnocení přípustnosti opravných prostředků.

Soud v situaci, kdy Ústavní soud z hlediska dodržení lhůt zpravidla zkoumá datum poštovního razítka, dospěl k závěru, že z hlediska zachování právní jistoty nebylo důvodu pro uplatnění odlišných kritérií v dané věci, a proto došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel se domáhal náhrady materiální škody a hmotné újmy; s ohledem na svoji konstantní judikaturu na tomto poli však Soud žádnou finanční náhradu z těchto titulů nepřiznal. Rozhodl nicméně, že stěžovateli náleží náhrada nákladů řízení v uplatněné výši 88 €.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Ministr spravedlnosti rozhodl, že vláda nebude žádat o postoupení velkému senátu u věcí, v nichž byl v uplynulém čtvrtletí vydán rozsudek senátu sekce (viz pododíl 1.1.1.). Žádný z rozsudků nevybočuje z ustálené judikatury Soudu.

Žádná ze žádostí stěžovatelů o postoupení věci velkému senátu po rozsudku sedmičlenného senátu sekce nebyla podle očekávání úspěšná; kolegium pěti soudců velkého senátu nicméně doposud nerozhodlo o žádostech stěžovatelů v těchto věcech:

- stížnost č. 64935/01 – *Martin Chmelíř proti České republice*,
- stížnost č. 73116/01 – *Bohumír Mařík proti České republice*,
- a stížnost č. 35883/02 – *Štefan Fáber proti České republice*.

1.2. SMÍRNÁ UROVNÁNÍ PŘÍPADŮ

V uplynulém období došlo k některým dohodám o smírném urovnání stížností. Účelnost a finanční hodnota smíru byly posouzeny v rámci konzultací s náměstkou ministrů spravedlnosti, financí a zahraničních věcí. Vzhledem k tomu, že částky dohodnuté v rámci smírů nedosahují hodnoty 1 milion Kč, nepředkládají se jednotlivé případy k posouzení vládě.⁷

Zmíněné konzultace s pozitivním výsledkem proběhly u těchto stížností:

- stížnost č. 37167/02 – *Adéla Adamová proti České republice*: stížnost se týká délky soudního řízení o ochranu osobnosti, zahájeného v roce 1991, které ještě v roce 2005 probíhalo; stěžovatelka s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasila;
- stížnost č. 37077/02 – *Adéla Adamová a Alois Hrubý proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení, jež proběhlo v letech 1992 až 2004; stěžovatelé s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasili;
- stížnost č. 3331/02 – *Břetislav Bačák proti České republice*: stížnost se týká délky trestního řízení, zahájeného proti stěžovateli v roce 1997; stěžovatel s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti nesouhlasil;

⁷ Závazné postupy..., schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2000 č. 735.

- stížnost č. 32345/02 – *Hana Egerlová proti České republice*: stížnost se týká délky soudského sporu, zahájeného v roce 1992; stěžovatelka s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasila;
- stížnost č. 41570/02 – *Jiří Krejčí proti České republice a*
- stížnost č. 2287/03 – *Rudolf Krejčík proti České republice*
se obě týkají problematiky délky exekučního řízení; smírné urovnání stížnosti bylo se stěžovatelem dohodnuto přímým jednáním;
- stížnost č. 28661/03 – *Hana Kubizňáková proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v pododdílu 1.1.1. této zprávy; stížnost se nepodařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 7242/02 – *Jan Malý proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 7356/02 – *Vítězslav Parchanski proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 20252/03 – *Regina Rázlová proti České republice*: stížnost se týká délky trestního řízení vedeného proti stěžovateli od roku 1998; stěžovatelka s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti nesouhlasila;
- stížnost č. 35038/02 – *Jan Savička proti České republice*: stížnost se týká délky obchodně-právního sporu, zahájeného proti stěžovateli v roce 1993; stěžovatel s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasil;
- stížnost č. 78000/01 – *Věra Škuthanová proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 59219/00 – *Igor Viktorovič Udovik proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 21858/02 – *Zenon Uzarski proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 43474/02 – *Jaroslav Žaloudek a Marie Žaloudková proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zaplacení peněžité částky, zahájeného v roce 1992; stěžovatelé s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasili.

1.3. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o osmi komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelné i pět stížností proti České republice, které předtím nebyly vládě oznámeny.

1.3.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Těchto osm stížností se týkalo především problematiky délky soudních řízení, v některých případech v oblasti práva rodinného se souvislostmi z toho eventuálně vyplývajícími (*Smolník, Ciprová, Čermochová, Veselý*). Jedna stížnost se vztahovala k otázkám dokazování v trestním řízení, tedy spravedlivého procesu (*Viček*).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 76523/01 – *Bohuslav Procházka a Růžena Procházková proti České republice*

Soud dospěl většinou hlasů k závěru, že stížnost na porušení práva na soudní řízení v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy) je zjevně neopodstatněná.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé se na svých pozemcích v Říčanech v roce 1990 rozhodli vybudovat rodinný dům a školící středisko. Tvrdí, že v červnu 1990 podali žádost o vydání stavebního povolení; bylo však zjištěno, že v dubnu 1990 žádali stavební úřad jen o zaslání formulářů. Následně tyto žádosti zaměnili. Stavební řízení tudíž nebylo zahájeno.

Stěžovatelé v březnu 1991 zažádali o vydání územního rozhodnutí na stavbu rodinného domu. V květnu 1991 stavební úřad řízení přerušil pro vady návrhu, k jehož doplnění stěžovatele vyzval; stěžovatelé však podklady nedoplňovali.

Stěžovatelé následně zahájili stavbu rodinného domu, aniž by měli k dispozici stavební povolení. V červenci 1999 stavební úřad zahájil řízení o odstranění stavby, nicméně v prosinci 2000 se rozhodl ji dodatečně povolit.

V prosinci 1992 podali stěžovatelé žalobu na náhradu škody proti městu Říčany k Okresnímu soudu Praha-východ. Jejich podání nemělo potřebné náležitosti, soud tudíž stěžovatele vyzval k doplnění žaloby; stěžovatelé tak v určené lhůtě neučinili a soud řízení v lednu 1994 zastavil. Asi týden poté stěžovatelé žalobu doplnili; soud však podání vyhodnotil jako novou žalobu.

Po opakovaném doplnění žaloby ze strany stěžovatelů a konání několika jednání soud v únoru 1996 žalobu zamítl s tím, že se stěžovatelům nepodařilo prokázat, že by v červnu 1990 skutečně podali žádost o vydání stavebního povolení. Stěžovatelé se proti rozsudku odvolali, soud je opakovaně vyzýval k doplnění odvolání. V srpnu 1998 rozhodl Krajský soud v Praze o zrušení prvostupňového rozsudku.

V lednu 1999 však okresní soud opětovně žalobu zamítl. Krajský soud v prosinci 1999 rozsudek zčásti zrušil. V květnu 2000 okresní soud znovu žalobu zamítl. V březnu 2001 krajský soud rozsudek opět zčásti zrušil. V květnu 2001 okresní soud stěžovatelům přiznal určitou částku na náhradě škody, v lednu 2002 krajský soud rozsudek z valné části potvrdil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že předmětné řízení bylo zahájeno podáním žaloby v prosinci 1992 a skončilo v lednu 2002, kdy nabyl právní moci poslední rozsudek krajského soudu. Řízení tedy trvalo více než devět let a jeden měsíc na dvou stupních soudní soustavy, přičemž okresní i krajský soud rozhodovaly ve věci čtyřikrát.

Soud dospěl k závěru, že ačkoli řízení nebylo z právního hlediska složité, skutkové okolnosti případu se jeví jako poměrně komplikované. Pokud jde o význam předmětu řízení pro stěžovatele, věc nebyla naléhavá ani životně důležitá.

V souladu se stanoviskem vlády vyjádřil Soud přesvědčení, že v řízení se nevyskytly podstatné průtahy, jednání byla nařizována v pravidelných intervalech. Pokud jde o chování stěžovatelů, Soud konstatoval, že opakovaně doplňovali žalobu, a odkázal na své rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti *Kępa proti Polsku* ze dne 30. září 2003, ze kterého vyplývá, že ačkoli jsou účastníci řízení oprávněni využívat svá procesní práva, musí nést následky v případech, kdy jejich jednání přispělo k prodloužení řízení. Podle Soudu stěžovatelé k délce řízení přispěli.

Po přezkoumání všech okolností daného případu Soud dospěl k závěru, že délka řízení nebyla nepřiměřená.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 1. března 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 18302/02 – Dušan Smolník proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost, ve které stěžovatel namítal porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy), je zjevně neopodstatněná.

(i) Skutkové okolnosti případu

V říjnu 1996 podala (bývalá) manželka stěžovatele D. S. k Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku návrh na rozvod manželství a návrh na svěřeni nezletilých dcer do své péče na dobu po rozvodu manželství.

První jednání ve věci se konalo v únoru 1997. Soud na návrh D. S. a se souhlasem stěžovatele řízení přerušil. V červenci 1997 však oba účastníci podali návrh na pokračování v řízení. Stěžovatel v návrhu uvedl, že souhlasí se svěřením nezletilých dcer do péče D. S. a s placením výživného, avšak posléze svůj názor radikálně změnil a požadoval svěřeni dětí do své péče.

V lednu 1998 se konalo další jednání, na kterém účastníci řízení navrhli vydání předběžného opatření: každý z rodičů usiloval o svěřeni dětí před rozvodem manželství do své péče. Okresní soud návrh na vydání předběžného opatření zamítl.

V červnu 1998 bylo nařízeno ústní jednání na konec července 1998; několik dní před nařízením jednáním byla však okresnímu soudu doručena žádost stěžovatele o odročení jednání z důvodu dovolené spolu se žádostí, aby nezletilé děti byly svěřeny do společné výchovy obou účastníků, popř. do střídavé výchovy. Okresní soud jednání odvolal, vyloučil řízení o úpravě práv a povinností k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu k samostatnému projednání a řízení o rozvod přerušil.

Na výše popsané řízení navazovalo další řízení o úpravě práv a povinností k nezletilým dětem, zahájené v lednu 1998, kdy D. S. navrhla vydání předběžného opatření ve věci úpravy práv a povinností k nezletilým dětem na dobu před rozvodem manželství.

Na jednání v únoru 1998 se dostavila pouze D. S., nikoli stěžovatel, ačkoli obsílku osobně převzal. Soud provedl výslech D. S. a odročil na březen 1998 za účelem opětovného předvolání stěžovatele pod pohružkou uložení pokuty. Následně se konala další jednání, kterých se stěžovatel již účastnil.

V květnu 1998 vydal okresní soud předběžné opatření, jímž svěřil matce péči o děti, upravil právo styku stěžovatele s dětmi a uložil mu povinnost platit výživné. Soud uvedl, že ačkoli se rodiče původně dohodli na střídavé výchově dětí, dochází mezi nimi neustále k neshodám, stěžovatel často nerespektuje dohodu s matkou a děti jí vrací podle svého uvážení. V srpnu 1998 Krajský soud v Ostravě předběžné opatření potvrdil.

Na jednání konaném v prosinci 1999 se opět ukázala nemožnost dohody mezi rodiči, jednání bylo odročeno na leden 2000 za účelem výslechu nezletilých dětí a doplnění dokazování na základě písemného návrhu stěžovatele. Na jednání došlo k rozšíření úpravy práv a povinností k nezletilým dětem i na dobu po rozvodu manželství.

V lednu a v únoru 2000 se konala další dvě jednání, na druhém z nich byl vyhlášen rozsudek, kterým byly nezletilé děti svěřeny do péče matky, bylo stanoveno právo stěžovatele na styk s dětmi a jeho povinnost platit výživné.

V říjnu 2000 změnil krajský soud napadené rozhodnutí v části týkající se placení výživného, a to vzhledem k platbám výživného realizovaným v mezidobí.

Ústavní stížnost stěžovatele z ledna 2001 byla v dubnu 2001 odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že předmětné řízení bylo zahájeno dne 30. října 1996 a skončilo dne 26. dubna 2001. Bylo však přerušeno v době od 10. února 1997 do 14. července 1997 z důvodu mimosoudního jednání a tato doba musí být odečtena z celkové délky řízení, které tudíž trvalo čtyři roky na třech soudních instancích. Soud také hodnotil délku dvou zmíněných řízení dohromady.

Soud dospěl k závěru, že řízení bylo do jisté míry složité, a to zejména s ohledem na napjaté vztahy mezi účastníky. Současně přisvědčil vládě, že chování stěžovatele může být před-

mětem jisté kritiky. Naproti tomu odhalil pouze jeden průtah v řízení, který by bylo možno připsat k tíži národním orgánům (podle judikatury Soudu lze jediný průtah tolerovat za předpokladu, že celková délka řízení není nepřiměřená), a poznamenal, že stěžovateli nebylo v průběhu řízení bráněno stýkat se se svými nezletilými dětmi. Navíc se soudy snažily nařizovat odročená jednání na blízké termíny.

Po přezkoumání všech okolností daného případu Soud vyslovil, že nedošlo k překročení požadavku přiměřené lhůty ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Stížnost je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 22. března 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 33273/03 – Helena Ciprová proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost, ve které stěžovatelka namítala porušení práva na soudní ochranu (článek 6 odst. 1 Úmluvy), je zjevně neopodstatněná.

(i) Skutkové okolnosti případu

Manželství stěžovatelky bylo rozvedeno v říjnu 1989. Nezletilá dcera byla svěřena do výchovy matky, otcí byla stanovena povinnost platit výživné. Výše výživného byla poté z popudu stěžovatelky opakovaně zvýšena Obvodním soudem pro Prahu 10.

Na návrh stěžovatelky bylo dne 9. dubna 1990 vydáno obvodním soudem usnesení, kterým byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy otce z důvodu neplacení výživného. Tehdejší plátcem mzdy však sdělil, že s otcem byl rozvázán pracovní poměr, další zaměstnavatel otce nebyl znám.

V následujících letech obvodní soud opakovaně vyzýval stěžovatelku ke sdělení nového plátcem mzdy otce, adresy jeho pobytu a dalších informací, které by umožnily výkon rozhodnutí o placení výživného. Stěžovatelka však na výzvy soudu reagovala opožděně či vůbec, potřebnou součinnost soudu neposkytovala.

Otec se po nějakou dobu skrýval, neustále měnil místo pobytu a pobýval i ve výkonu trestu. Pověštinou se ho přes veškerou snahu soudu, který spolupracoval s policií a dalšími státními orgány, nepodařilo předvést k výslechu ani mu doručit soudní obsílky. Otec byl dokonce opakovaně trestně stíhán pro trestný čin zanedbání povinné výživy. Malou část výživného a dluh na výživném po opakovaných výzvách soudu a pod hrozbou uložení trestu sice uhradil, nicméně neplatil pravidelně a v průběhu let mu narostl dluh na výživném převyšující částku 150 000 Kč.

Stěžovatelce, matce několika dětí, byly vypláceny nejrůznější dávky sociální péče, včetně dávek jednorázových a příspěvků na výživu. V současné době podle všeho stěžovatelce nejsou vypláceny žádné opakující se dávky sociální péče, jelikož o ně nežádala (příjem její rodiny však i tak pravděpodobně překračuje hranici sociální potřeby).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se nezabýval námitkou vlády, že stěžovatelka nevyčerpala vnitrostátní prostředky nápravy, jelikož prohlásil stížnost za nepřijatelnou z věcných důvodů.

Podle Soudu je součástí práva na přístup k soudu, chráněného článkem 6 odst. 1 Úmluvy, i právo na výkon konečných soudních rozhodnutí. Toto právo nezahrnuje povinnost státu vykonat každý civilní rozsudek bez ohledu na okolnosti, nýbrž jeho povinnost mít adekvátní a dostatečné právní nástroje, s jejichž pomocí lze rozsudek vykonat.

Stát byl povinen umožnit stěžovatelce vymoci na jejím bývalém manželovi, tedy soukromém dlužníkovi, částky pravomocně přiznané soudem. Z toho však nelze dovodit, že stát je zodpovědný za nemožnost uhrazení splatné pohledávky, pokud nezaplacení je zapříčiněno nesolventností dlužníka. Stěžovatelce náleželo, aby využila všech prostředků, které měla dle vnitrostátního právního řádu k dispozici; v daném případě měla možnost obrátit se na státní orgány se žádostí o pomoc při vymáhání rozhodnutí.

Jakkoli není podle Soudu zřejmé, zda stěžovatelka požádala obvodní soud o zjištění bydliště dlužníka, nezůstal tento soud nečinný. Naopak, pomáhal stěžovatelce zjistit nezbytné údaje, z vlastní iniciativy jí zasílal výzvy k poskytnutí součinnosti. Navzdory veškerému vynaloženému úsilí byl dlužník po většinu času nezvěstný nebo neměl příjem, ze kterého by bylo možno činit srážky ze mzdy.

Část výživného stěžovatelka obdržela na základě trestního stíhání stěžovatele, který byl ne-jednou nucen splnit dluh, aby se vyhnul trestnímu postihu svého chování. Soud přisvědčil námitce vlády, že nelze přičítat státu k tíži, že stěžovatelka nevy mohla celou svoji pohledávku v důsledku nesolventnosti dlužníka.

Soud rovněž poznamenal, že stěžovatelka se nepokusila navrhnout soudu, aby provedl výkon rozhodnutí jiným způsobem než srážkami ze mzdy. Ani ho nepožádala, aby bylo využito služeb soudního exekutora. Stěžovatelka se tak ve velké míře spoléhala pouze na pomoc státu.

Soud dospěl k závěru, že národní soud se dostatečným způsobem snažil vykonat předmětná rozhodnutí. Opakovaně se pokoušel předvést dlužníka k soudu a zjistit jeho zaměstnavatele. Vždy, když mu byl znám zdroj jeho příjmů, došlo k výkonu rozhodnutí. Státní orgány současně zahájily trestní stíhání proti dlužníkovi a ukládaly mu sankce v souvislosti s nerespektováním soudních rozhodnutí. Materiální obtíže stěžovatelky, které se vyskytly v souvislosti s nemožností vymoci pravomocně určené výživné, stát zmírnil tím, že jí vyplácel dávky sociální péče. Stát tak vyvinul veškeré možné úsilí za účelem výkonu rozhodnutí ve prospěch stěžovatelky.

Vzhledem k výše uvedenému byla stížnost prohlášena za zjevně neopodstatněnou.⁸

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 22. března 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 35476/03 – Marcela Čermochová proti České republice

Soud rozhodl jednomyslně o nepřijatelnosti stížnosti, ve které stěžovatelka namítala:

- nepřiměřenou délku řízení vztahujícího se k výkonu rodičovské zodpovědnosti (článek 6 odst. 1 Úmluvy),
- zásah do práva na veřejnost řízení a porušení zásady nestrannosti soudce (článek 6 odst. 1 Úmluvy),
- zásah do práva na respektování rodinného a soukromého života vzhledem k přerušení rozvodového řízení z důvodu probíhajícího řízení vztahujícího se k výkonu rodičovské zodpovědnosti (článek 8 Úmluvy),
- porušení zákazu diskriminace (článek 14).

(i) Skutkové okolnosti případu

Řízení ve věci úpravy rodičovské zodpovědnosti k nezletilému synovi stěžovatelky a M. Č. bylo zahájeno na návrh stěžovatelky v únoru 1999. M. Č. následně navrhl, aby byl syn svěřen do jeho péče.

Návrh na rozvod manželství podala stěžovatelka v červnu 1999. Řízení o rozvod je závislé na řízení opatrovnickém a bylo přerušeno do doby vydání pravomocného rozhodnutí o výchově a výživném pro nezletilé dítě (ustanovení § 25 zákona o rodině).

První jednání ve věci výchovy a výživy nezletilého se před Obvodním soudem pro Prahu 10 konalo již v polovině března 1999, stěžovatelka požádala o svěřeni syna do své péče.

⁸ Podobně jako není součástí práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy právo na příznivý výsledek soudního sporu, není ani součástí práva na soudní ochranu právo na vykonání pravomocného rozsudku v plném rozsahu. Z práva na soudní ochranu však pro stát vyplývají pozitivní povinnosti, které spočívají jednak v existenci adekvátních a dostatečných právních nástrojů, jimiž lze normálně výkonu rozsudku dosáhnout, jednak ve skutečném využití těchto nástrojů kompetentními státními orgány.

Následně se v krátkých časových intervalech konalo několik jednání a byl vypracován znalecký posudek.

Rozsudkem z března 2000 byl nezletilý syn svěřen do péče M. Č. Stěžovatelka podala odvolání; před Městským soudem v Praze se konala tři jednání, na čtvrtém jednání vznesla stěžovatelka námitku podjatosti celého senátu odvolacího soudu a ve věci tak musel rozhodovat Vrchní soud v Praze.

V prosinci 2001 městský soud zrušil rozsudek obvodního soudu a věc mu vrátil k doplnění dokazování.

Před obvodním soudem se konala tři jednání, na posledním z nich podala stěžovatelka další námitku podjatosti a návrh na přikázání věci jinému soudu. Jednání tak muselo být odročeno na neurčito.

Po výzvách soudu k doplnění podání stěžovatelky byl v září 2002 vynesena rozsudek, kterým byl nezletilý svěřen do střídavé výchovy obou rodičů. Rychlému vyřízení věci před odvolacím soudem opětovně zabránila stěžovatelka podáním nové námítky podjatosti. V srpnu 2003 byla věc vrácena soudu prvního stupně.

Po vypracování nového znaleckého posudku byl v lednu 2005 vynesena rozsudek, kterým byl nezletilý svěřen do péče M. Č. Rozsudek napadla stěžovatelka odvoláním. Řízení nebylo dosud pravomocně skončeno.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) Právo na řízení v přiměřené lhůtě

Řízení bylo zahájeno dne 18. února 1999. Poslední rozhodnutí ve věci bylo vydáno dne 11. ledna 2005 a stěžovatelka ho napadla odvoláním. Řízení trávající více než šest let na třech soudních úrovních tak stále probíhá. Soudy prvního stupně a odvolací rozhodovaly ve věci opakovaně, stejně tak bylo opakovaně rozhodováno o návrzích na vydání předběžného opatření a o námitkách podjatosti.

Soud konstatoval, že řízení bylo poměrně složité zejména vzhledem k napětí mezi rodiči nezletilého dítěte a pro nutnost provádět průběžné zhodnocení nejlepšího zájmu dítěte.

K chování stěžovatelky Soud uvedl, že jí nelze vyčítat využití všech procesních možností daných vnitrostátním právním řádem. Následky takového jednání není nicméně možné přičítat státu k tíži. V tomto smyslu dal Soud za pravdu vládě, když poukázala na jednání stěžovatelky, které vedlo k podstatnému prodloužení řízení, ať již jde o její neúplná podání či několik námitek podjatosti a návrh na delegaci věci k jinému soudu.

Soud neshledal závady v postupu obvodního soudu, který první rozsudek vynesl po jednom roce poté, co shromáždil množství důkazů, ani v postupu soudu odvolacího. Až na jednu výjimku byla rozhodnutí ve věci vydávána ve lhůtách, které nepřekračovaly jeden rok. Je současně nutno vzít v úvahu, že si soudy při posuzování zájmu dítěte musely vyžádat znalecké posudky a zprávy opatrovníka.

Soud nakonec připomněl, že článek 6 předepisuje sice rychlost soudních řízení, zakotvuje však také obecnější princip dobrého výkonu spravedlnosti (*bonne administration de la justice*). S ohledem na výše uvedené se Soudu zdálo, že chování státních orgánů zachovalo spravedlivou rovnováhu mezi různými aspekty zmíněného principu. Soud vzal rovněž v úvahu, že stěžovatelka měla možnost syna vidat a M. Č. přispíval na chod domácnosti.

Vzhledem ke všem aspektům shora uvedeným, zejména k chování stěžovatelky během řízení, dospěl Soud k závěru, že stížnost je zjevně neopodstatněná.

b) Právo na respektování rodinného a soukromého života

Část stížnosti, ve které stěžovatelka namítala, že z důvodu trávajícího řízení o úpravě poměrů k nezletilému dítěti nelze rozvést její manželství a dochází tak k porušení jejího práva na rodinný a soukromý život, Soud v souladu s názorem vlády zamítl pro nevyčerpání vnitrostátní

ních prostředků nápravy. Konkrétně uvedl, že stěžovatelce nic nebránilo, aby před Ústavním soudem napadla protiústavnost ustanovení § 25 zákona o rodině.

c) Ostatní

Námítky stěžovatelky týkající se ostatních aspektů práva na spravedlivý proces byly zamítnuty pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, a to ústavní stížnosti.

Soud již samostatně nezkoumal část stížnosti týkající se údajného porušení zákazu diskriminace.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 26. dubna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 65194/01 – *Jednota katolických tovaryšů proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelské společnosti na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy porušeno nebylo, a stížnost prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelská společnost podala v prosinci 1996 žalobu na určení vlastnictví nemovitosti. Ve věci rozhodovaly třikrát Obvodní soud pro Prahu 1 a Městský soud v Praze a dvakrát Nejvyšší soud. Žaloba byla nakonec zamítnuta a stěžovatelská společnost neuspěla ani u Ústavního soudu, jehož rozhodnutím z ledna 2004 o odmítnutí ústavní stížnosti byla věc na vnitrostátní úrovni definitivně uzavřena. Řízení tedy celkem trvalo zhruba sedm let.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud posuzoval přiměřenost délky řízení v souladu se svojí ustálenou judikaturou. Konstatoval, že daná věc, která byla skutkově a právně složitá, nebyla takové povahy, aby vyžadovala naléhavé vyřízení. Stěžovatelská společnost také sama přispěla k délce řízení, zejména tím, že plně nespolupracovala se soudy při dokazování. Postup státních orgánů při vyřizování věci byl naopak v zásadě plynulý. Vzhledem k těmto skutečnostem a počtu stupňů soudní soustavy, na kterých byl případ projednáván, došel Soud k závěru, že délka řízení v dané věci nebyla nepřiměřená.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 19. května 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 66859/01 – *Martin Vlček proti České republice*

Soud prohlásil jednomyslně za zjevně neopodstatněnou stížnost týkající se práva na spravedlivé trestní řízení a na výslech svědků [článek 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy].

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v listopadu 1996 zatčen, obviněn z trestného činu kuplířství a vzat do vazby, v dubnu 1997 byl z uvedeného trestného činu spolu s dalšími osobami obžalován. Obžaloba se zmiňovala o tom, že v přítomnosti advokátů obžalovaných byla vyslechnuta řada svědků se změněnou totožností.

Po výslechu obžalovaných na hlavním líčení v červenci 1997 začal Obvodní soud pro Prahu 1 na další hlavní líčení předvolávat již dříve vyslechnuté svědky obžaloby. Řadě svědků se však nepodařilo doručit předvolání k soudu, a to ani za asistence policie, někteří svědci se z hlavního líčení omluvili. Dalšího hlavního líčení se zúčastnila svědkyně M., která prohlásila, že si již na události nevzpomíná; obžalovaní jí nepoložili žádnou otázku. Soud nadále usiloval o zajištění přítomnosti svědků a v souvislosti s neúspěchy policie na tomto poli rozhodl o propuštění stěžovatele z vazby. Stěžovatelův advokát tehdy prohlásil, že soud vyčerpал všechny možnosti k zajištění přítomnosti svědků. Jednoho z dalších hlavních líčení v květnu 1998 se zúčastnil jen svědek K., který se v odpovědi na dotaz stěžovatele a jeho advokáta odvolal na své vyjádření v přípravném řízení. Soud jeho svědectví přečetl; obžalovaní prohlásili, že na svědka nemají otázky. Navzdory dalšímu úsilí policie se nepodařilo zjistit,

kde se ostatní svědci zdržují. Na hlavním líčení v listopadu 1998 soud přečetl svědectví mezitím zesnulé svědkyně Š. Stěžovatelův obhájce sice trval na výslechu všech svědků, kteří vypovídali v přípravném řízení, nicméně soud jeho žádosti zamítl a ukončil dokazování.

Soud v rozsudku z listopadu 1998 uznal stěžovatele vinným a pečlivě zdůvodnil svůj postup při dokazování a způsob hodnocení zajištěných důkazů. Stěžovatel se proti rozsudku odvolal, avšak Městský soud v Praze jeho odvolání zamítl; mimo jiné konstatoval, že soud prvního stupně v situaci, kdy mnoho svědků nebylo dostupných, vzal za základ svého rozhodnutí svědectví K., M. a Š., která byla provedena při hlavním líčení.

Ústavní soud stěžovatelovu stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost, když nezjistil extrémní nesoulad mezi zjištěným skutkovým stavem a jeho právním hodnocením; podle Ústavního soudu nic nenasvědčovalo závěru, že by nebyly dodrženy záruky obsažené v článku 6 Úmluvy.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval na porušení článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy s tím, že národní soudy odmítl jeho návrhy na doplnění dokazování a nevyvinuly dostatečné úsilí k zajištění přítomnosti svědků.

Soud v první řadě připomenul, že může prověřit spravedlivost řízení jen jako celku, a to ve světle kombinace citovaných ustanovení Úmluvy. Zároveň mu nepřísluší nahradit svým hodnocením skutečností a důkazů to hodnocení, které provedly národní soudy. Otázky přípustnosti důkazů také spadají do sféry národního práva a úkolem Soudu není se vyslovovat o vině či nevině stěžovatele. Pokud jde o nevyslechnutí svědků, Úmluva nezaručuje obžalovanému neomezené právo dosáhnout výsledku svědka a dává naopak možnost, aby vnitrostátní soud rozhodl o nutnosti či vhodnosti výslechu za předpokladu, že své rozhodnutí náležitě odůvodní. Důkazy mají být obvykle prováděny při veřejném jednání a před obžalovanými, nicméně použití výpovědi z přípravného řízení není v rozporu s Úmluvou, jsou-li respektována práva obhajoby, tedy právo na adekvátní a dostatečnou možnost zpochybnit výpověď v neprospěch a klást otázky svědkovi buď při podávání výpovědi, nebo později. Podle Soudu bylo třeba určit, zda takovou adekvátní a dostatečnou možnost stěžovatel měl.

Soud poznamenal, že se národní orgány aktivně snažily přítomnost svědků vyslechnutých v přípravném řízení zajistit. Obvodní soud však čelil neúspěchu těchto snah a ve svém rozsudku vysvětlil, proč nepovažoval za nutné hledané svědky vyslechnout; obvodní soud tudíž vykonal jemu příslušející pravomoc, když nepřipustil, aby bylo řízení paralyzováno tím, že se svědci vyhýbali hlavnímu líčení. Stěžovatel zákonnost takového postupu nepopřel, kritizoval jen jeho vhodnost, jeho advokát sám prohlásil, že soud již použil veškerých prostředků k zajištění přítomnosti svědků. Byli to ovšem svědci obžaloby, a proto nelze tvrdit, že by se stěžovatel dostal do jasně znevýhodněné pozice.

Obvodní soud také založil své rozhodnutí výlučně na důkazech, které byly před ním provedeny v přítomnosti stěžovatele. Stěžovatel měl možnost se ke svědectví vyjádřit a klást otázky. Přestože byla jména svědků pozměněna, stěžovatel měl možnost jim klást otázky a sledovat jejich reakce; navíc, nepopřel tvrzení vlády, že disponoval informacemi, které mu umožňovaly se vyjádřit k věrohodnosti těchto svědků.

Podle mínění Soudu české soudy shledaly stěžovatele vinným na základě více důkazů, které považovaly za dostatečné, které byly zjištěny v přípravném řízení a veřejně a kontradiktorně projednány při hlavním líčení. Práva obhajoby tedy nepodléhala takovým omezením, která by znamenala porušení záruk spravedlivého procesu.

Stížnost je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 24. května 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 27147/03 – Jiří Veselý proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou pro opožděnost a pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy stížnost spočívající na námitkách:

- nepřiměřené délky řízení o rozvodu manželství a nepřiměřené délky řízení o úpravě poměrů nezletilého syna pro dobu po rozvodu rodičů (článek 6 odst. 1 Úmluvy);
- porušení práva na spravedlivé projednání své věci nestranným soudem a porušení zásady rovnosti práv účastníků řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy);
- porušení práva na respektování rodinného a soukromého života v důsledku zastavení obou uvedených řízení (článek 8 Úmluvy);
- porušení zákazu diskriminace (článek 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy);
- porušení principu rovnosti práv manželů (článek 5 Protokolu č. 7).

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1989 stěžovatel uzavřel manželství s N. J. P., občankou tehdejšího Sovětského svazu. V roce 1992 se jim narodil syn. V roce 1994 manželka stěžovatele se synem odcestovala do Kazachstánu, odkud se již nevrátila.

Stěžovatel v roce 1995 zahájil u Okresního soudu v Ústí nad Labem řízení o rozvodu manželství a o úpravě poměrů nezletilého pro dobu po rozvodu. V červenci 1999 Obvodní soud pro Prahu 3 (na který věc v mezidobí přešla) zastavil řízení o úpravě poměrů nezletilého z důvodu nedostatku příslušnosti českých soudů. V únoru 2000 pak zastavil rovněž řízení o rozvodu manželství, opíraje se o § 25 zákona o rodině, podle nějž manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilého. Rozhodnutí obvodního soudu, jímž bylo zastaveno řízení o úpravě poměrů nezletilého, bylo k odvolání stěžovatele v červnu 2000 zrušeno Městským soudem v Praze, který obvodnímu soudu přikázal ve věci dále jednat. V únoru 2001 stěžovatel vzal svůj návrh na úpravu poměrů nezletilého zpět. Řízení o tomto návrhu bylo proto obvodním soudem v dubnu 2001 zastaveno.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se v odůvodnění svého rozhodnutí ztotožnil se všemi námitkami vlády stran nepřijatelnosti stížnosti.

Zaprvé, Soud akceptoval argument vlády, že stížnost byla podána po uplynutí šestiměsíční lhůty zakotvené v článku 35 odst. 1 Úmluvy. Jak shora uvedeno, řízení o rozvodu manželství bylo zastaveno usnesením obvodního soudu z února 2000. Řízení o úpravě poměrů nezletilého bylo zastaveno usnesením téhož soudu vydaným v dubnu 2001. Posuzovaná stížnost byla přitom Soudem zaregistrována až v srpnu 2003.

Zadruhé, Soud shledal jako odůvodněnou námitku vlády, že stěžovatel nevyčerpal všechny vnitrostátní právní prostředky nápravy, jak to požaduje článek 35 odst. 1 Úmluvy. Převzal přitom v podstatě argument vlády, že poté, co městský soud v červnu 2000 zrušil rozhodnutí obvodního soudu, jímž bylo zastaveno řízení o úpravě poměrů nezletilého, měl stěžovatel podat nový návrh ve věci rozvodu jeho manželství. To však neučinil, čímž se připravil o možnost, aby obvodní soud o tomto návrhu začal znovu jednat a aby o něm rozhodl. Stejně tak Soud uznal jako správný argument vlády, že stěžovatel se sám připravil o možnost, aby soudy rozhodly ve věci jeho návrhu na úpravu poměrů nezletilého, když v únoru 2001 vzal tento svůj návrh zpět.

Ze všech těchto důvodů Soud uzavřel, že stížnost musí být odmítnuta pro nedodržení šestiměsíční lhůty a pro nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 24. května 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 65197/01 – Irena Vítovcová a ostatní proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou stížnost, ve které stěžovatelky namítaly nepřiměřenou délku dědického řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy).

(i) Skutkové okolnosti případu

Trojice stěžovatelek vedla po smrti svého otce jednak řízení o dědictví, jednak řízení o dodatečném projednání dědictví.

a) Řízení o dědictví

Řízení bylo zahájeno v říjnu 1993 u Obvodního soudu pro Prahu 7; soud tehdy pověřil příslušnou notářku funkcí soudního komisaře.

Vdova po zemřelém se úvodem zavázala obstarat znalecký posudek ohledně majetku spadajícího do dědictví, ten však předložila až v červnu 1996. Na opakované výzvy notářky v mezidobí i během roku 1996 reagovala omluvou odůvodněnou jejím vážným zdravotním stavem, a byla tudíž vyslechnuta až v roce 1998.

V dubnu 1999 obvodní soud řízení na návrh notářky zastavil, neboť ohledně nemovitostí panoval mezi účastníky spor a zbývající majetek byl nepatrné hodnoty.

b) Řízení o dodatečném projednání dědictví

Řízení bylo zahájeno v červenci 1999 s tím, že součástí dědictví je chata s pozemkem. Soud pověřil příslušnou notářku funkcí soudního komisaře v září 1999.

Notářka v březnu 2000 navrhla řízení zastavit pro neexistenci předmětného majetku; soud jí však uložil, aby zjistila podrobnější stanoviska účastníků. Tato situace se opakovala v květnu 2000.

Notářka v září 2000 vyzvala právní zástupce účastníků, aby k věci poskytli vyjádření; tito však nespolupracovali. Na jednání v květnu 2001 došlo k rozepři, právní zástupce stěžovatelek vnesl námitku podjatosti notářky. Soud ji v srpnu 2001 z řízení vyloučil, následně pověřil nového notáře, který předvolal účastníky k jednání, z nichž se oba právní zástupci postupně omluvili.

Obvodní soud zastavil řízení v dubnu 2002. Městský soud v Praze toto rozhodnutí zrušil a v září 2003 schválil obvodní soud dohodu dědiců.

c) Řízení před Ústavním soudem

Stěžovatelky podaly v dubnu 2000 ústavní stížnost na průtahy v řízení, jež byla odmítnuta v červnu 2001.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně akceptoval názor vlády, že v dané věci jde o dvě samostatná řízení. Mimo jiné dále uvedl, že v zásadě pouze průtahy přičitatelné státu mohou vést k závěru o nepřiměřené délce řízení. Soud též přihlédl k argumentu vlády, že se jednalo o nesporná řízení nutně vyžadující součinnost účastníků.

a) K délce řízení o dědictví

Soud započítal do celkové délky řízení i dobu, po kterou rozhodoval Ústavní soud. Řízení tudíž trvalo šest let a osm měsíců pro dva stupně soudní soustavy.

Soud připustil jistou skutkovou obtížnost projednávané věci; zároveň konstatoval, že věc nebyla zásadní důležitosti pro účastníky. Státní orgány sice přispěly k některým průtahům, nicméně rozhodujícím faktorem délky řízení se stala vážná nemoc vdovy po zemřelém.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tudíž v tomto řízení nedošlo.

b) K délce řízení o dodatečném projednání dědictví

Podle Soudu řízení trvalo čtyři roky a dva měsíce pro tři stupně soudní soustavy. Soud opět připustil jistou skutkovou obtížnost projednávané věci; zároveň zopakoval, že věc nebyla zásadní důležitosti pro účastníky. Dále ovšem v souladu s názorem vlády zjistil, že řízení trpělo nedostatkem součinnosti ze strany účastníků, pročež dospěl k závěru, že délka řízení nebyla ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy nepřiměřená.

c) Celkově

Stížnost byla Soudem prohlášena za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

1.3.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Senátní rozhodnutí Soudu o přijatelnosti těchto pěti stížností vycházela z ustálené judikatury a týkala se rodičovských práv (*Sanxaridis, Zouhar*) – i v prvním pololetí roku 2005 se tudíž ukázalo, že ne každá „rodičovská“ stížnost je *a priori* úspěšná –, délky řízení (*Kaplan*), postupu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu (*Kracík*) a spravedlivosti řízení a ochrany majetku (*Pudláková*).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 6027/03 – Jan Kaplan proti České republice

Soud prohlásil většinou členů senátu za nepřijatelnou stížnost týkající se především délky trojice spolu souvisejících soudních řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel vedl postupně tři soudní řízení.

V květnu 1992 stěžovatel zahájil restituční řízení. V dubnu 1997 zamítl Okresní soud v Ústí nad Orlicí žalobu s tím, že stěžovatel neprokázal splnění podmínky přechodu předmětných nemovitostí na stát pod nátlakem. Krajský soud v Hradci Králové v lednu 1998 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že stěžovateli naopak vyhověl. Bývalá vlastnice podala dovolání, které však Nejvyšší soud s odkazem na judikaturu Ústavního soudu v srpnu 1999 zamítl.

Bývalé vlastnici uložil soud prvního stupně i soud odvolací během roku 2000, aby vyklidila nemovitosti do šesti měsíců od právní moci, aniž by přitom měla nárok na náhradní ubytování. Nejvyšší soud však napadené rozsudky v listopadu 2002 zrušil, v červnu 2003 uložil okresní soud bývalé vlastnici, aby nemovitosti vyklidila do čtrnácti dnů po získání náhradního ubytování.

Bývalá vlastnice se v září 2000 obrátila na soud se žalobou proti Ministerstvu zemědělství a stěžovateli jako vedlejšímu účastníkovi o zaplacení určité částky jako náhrady za náklady vynaložené na opravu a údržbu předmětných nemovitostí. Soudy prvního a druhého stupně žalobě proti ministerstvu v letech 2001 a 2002 z větší části vyhověly. Stěžovatel podal proti rozsudku dovolání, které v únoru 2003 Nejvyšší soud odmítl.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel především tvrdil, že soudní řízení trvala celkem jedenáct let a že po tu dobu nemohl své nemovitosti užívat.

Soud předně uvedl, že všechna tři řízení spolu sice souvisejí, ale jejich délku je třeba hodnotit odděleně.

První řízení skončilo více než šest měsíců před podáním stížnosti, která je tudíž v této části opožděná. Pokud jde o druhé a třetí řízení, Soud připomenul, že jenom ty průtahy, které lze přičíst státu, mohou vést k závěru o překročení přiměřené délky řízení a že určitá část řízení může trvat déle, není-li ovšem celková délka řízení nepřiměřená. Druhé řízení nebylo složité,

stěžovatel k jeho délce nepřispěl, ale zjištěné průtahy nejsou natolik výrazné, aby se Soud domníval, že délka řízení překročila mez přiměřenosti. V podstatě totéž Soud uvedl i ke třetímu řízení.

Stěžovatel také namítal nespravedlivost rozhodnutí českých soudů; Soud však žádný náznak porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy z tohoto titulu nezjistil.

Stížnost Soud prohlásil za nepřijatelnou jako celek.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 14789/04 – Jiří Sanxaridis proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost otce nespokojeného s úpravou styku s nezletilými dětmi.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelovo manželství se rozpadlo, když matka jejich dvou dětí požádala v dubnu 1997 o rozvod. Následně bylo zahájeno řízení o úpravě poměrů nezletilých pro dobu do a po rozvodu. V červnu 1997 svěřil Okresní soud v Ostravě děti do péče matky a stěžovateli určil povinnost platit výživné.

Následně matka požádala o svěření dětí do péče též pro dobu po rozvodu; stěžovatel kontroval návrhem, aby soud rozhodl o společné výchově. V srpnu 1999 však okresní soud svěřil pro dobu po rozvodu obě děti do péče matky; podle soudu panovala mezi rodiči neshoda stran společné výchovy, stěžovatel nicméně měl možnost podílet se na výchově dětí při pravidelných stycích. Stěžovatel se proti rozsudku odvolal; Krajský soud v Ostravě však v březnu 2000 rozsudek okresního soudu potvrdil.

Stěžovatel v červnu 2000 požádal o obnovu řízení; soud však vyhodnotil jeho podání jako návrh na zahájení nového řízení o úpravě poměrů nezletilých. V září 2001 zamítl okresní soud stěžovatelův návrh na stanovení společné výchovy maje za to, že se okolnosti nezměnily: stěžovatel se s dětmi pravidelně vídá a oba rodiče se nedokáží shodnout na střídavé výchově. V prosinci 2001 podal stěžovatel odvolání „proti všem řízením, v nichž otec požaduje společnou výchovu dětí“ s tím, že soudy porušují práva a legitimní zájmy účastníků takových řízení. Krajský soud však v únoru 2002 rozsudek okresního soudu potvrdil.

Stěžovatel podal následně dovolání, které bylo Nejvyšším soudem odmítnuto, a ústavní stížnost, v níž poukazoval na to, že svěřením dětí do péče matky mu soudy brání v realizaci jeho rodičovské zodpovědnosti, a která byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně prohlásil za nepřijatelné ty části stížnosti, které se vztahují k řízením skončeným více než šest měsíců před podáním stížnosti. Soud se tudíž mohl zabývat jen řízením, které stěžovatel zahájil v červnu 2000.

a) Tvrzené porušení článku 6, resp. článku 8 Úmluvy

Stěžovatel tvrdil, že bylo v jeho případě porušeno právo na spravedlivý proces, neboť soudy nedbaly zájmů všech účastníků a jeho práva vídat se s dětmi. Soud se rozhodl tyto námitky hodnotit ve světle článku 8 Úmluvy, který sice neobsahuje žádné výslovné procesní podmínky, avšak předpokládá, že rozhodovací proces, který vyúsťuje v zásah do práva na rodinný život, je spravedlivý a respektuje práva zakotvená v tomto ustanovení.

Podle Soudu je nezbytné, aby právní řád upravoval vztahy rodičů a dětí poté, kdy jejich společné soužití skončilo. Článek 8 Úmluvy však nepřiznává žádnému z rodičů přednostní právo na svěření dítěte do péče a úkolem Soudu není nahradit při rozhodování v těchto otázkách vnitrostátní soudy, nýbrž ověřit, zda byla soudní rozhodnutí vydána v rámci prostoru k uvážení, jímž disponují, a zda byl zásah přiměřený sledovanému cíli.

Soud konstatoval, že v dané věci byla soudní rozhodnutí přijata v souladu se zákonem o rodině a sledovala legitimní cíl, a sice ochranu práv dětí. Soudy svá rozhodnutí řádně odůvodnily konkrétními okolnostmi případu.

Stěžovatel rovněž tvrdil, že soudy nerozhodly o jeho právu na styk; to však nebylo předmětem řízení, jak ostatně poznamenal už Ústavní soud: stěžovatel totiž žádal o společnou výchovu, navíc před soudem prohlásil, že se s dětmi pravidelně vídá.

Soud se tudíž domnívá, že české soudy založily svá rozhodnutí na relevantních a dostatečných důvodech a nepřekročily vymezený prostor k uvážení. Nic nenasvědčuje tomu, že by rozhodovací proces nebyl spravedlivý nebo neposkytoval stěžovateli možnost hájit své zájmy. Podle Soudu bylo rozhodnutí nesvěřit děti rodičům do společné výchovy v souladu s ochranou zájmů nezletilých a nemůže být považováno za nepřiměřené.

Tato část stížnosti je tudíž zjevně neopodstatněná.

b) Ostatní části stížnosti

Soud odmítl námitku, že stěžovatel neměl k dispozici prostředky nápravy porušení jeho rodičovských práv.

Soud také odmítl námitku porušení antidiskriminačních ustanovení v Úmluvě a jejích protokolech. České soudy založily svá rozhodnutí na více objektivních důvodech a dospěly k závěru, že je v zájmu nezletilých žít nadále s matkou a stýkat se pravidelně s otcem. Žádný náznak porušení článku 14 Úmluvy a článku 5 Protokolu č. 7 tudíž Soud nezjistil.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 11. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 18923/04 – Jiří Zouhar proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou stížnost otce nespokojeného s prosazováním jeho styku s dcerou.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelova družka porodila v roce 1988 dceru; v roce 1993 vztah stěžovatele s družkou skončil. Stěžovatel se obrátil na Městský soud v Brně s tím, že mu jeho bývalá družka neumožňuje dceru vídat. Soud ve zřejmě konsensuálním rozsudku z dubna 1995 svěřil dceru do výchovy matky, stěžovateli uložil povinnost platit výživné a stanovil rozsah jeho styku s dcerou.

V březnu 2000 soud uložil matce pokutu za znemožnění styku stěžovatele s dcerou. V červenci 2001 soud zamítl návrhy stěžovatele i matky na změnu úpravy poměrů nezletilé dcery a matce také uložil další pokutu za zmařený styk. Soud předtím vyslechl nezletilou, která si nepřála trávit s otcem prázdniny pro nesoulad jejich zálib, konstatoval také, že nejsou splněny podmínky pro rozhodnutí o střídavé výchově. Ke stěžovatelovu odvolání Krajský soud v Brně rozsudek v červenci 2001 v rozhodující části potvrdil s tím, že vzhledem k věku nezletilé, která si změnu úpravy styku nepřála, je třeba vzít v úvahu její názor.

V červnu 2002 navrhl stěžovatel soudní výkon rozhodnutí o styku s tvrzením, že s dcerou nestrávil od roku 1993 žádné prázdniny. V lednu 2003 však soud návrh zamítl; z matčiny výpovědi zjistil, že nezletilá nechce s otcem prázdniny trávit, a to na rozdíl od pravidelných styků jednou za 14 dní, protože není s to se s otcem na prázdninovém programu dohodnout. Matka projevila dobrou vůli, dceři připravila věci a odvedla ji ke stěžovateli; tomu se však nepodařilo dceru přesvědčit, aby s ním odjela.

Situace se do jisté míry opakovala o rok později; navíc se ukázalo, že stěžovatel matce termín prázdninového pobytu včas neoznámil, čímž nesplnil soudem určené podmínky.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel na poli článku 6 odst. 1 a článku 8 Úmluvy poukazoval na nespravedlivost a zaujatost soudů, které upřednostnily matku nezletilé; navzdory uložení pokut nikdy s dcerou část letních prázdnin nestrávil.

Soud sice úvodem konstatoval, že se stěžovatel řádně neobrátil na Ústavní soud, avšak nevyvodil z toho žádné důsledky⁹ a stížnost odmítl z jiných důvodů.

Soud dále odmítl zabývat se těmi částmi stížnosti, které se vztahovaly k řízením ukončeným více než šest měsíců před podáním stížnosti.

Pokud jde o výkon stěžovatelova práva na styk podle rozsudku z roku 1995, Soud poznamenal, že vnitrostátní soudy o jeho dvou návrzích na výkon rozhodnutí z roku 2002 a 2003 vždy rozhodly do několika měsíců, takže řízení o nich netrpělo nepřiměřenou délkou. Pokud jde konkrétně o zamítnutí jeho návrhů na výkon rozhodnutí kvůli styku s dcerou během letních prázdnin, Soud připomněl, že pozitivní povinnosti státních orgánů vyplývající ze článku 8 Úmluvy nejsou absolutní povahy a že státní orgány musejí dbát zájmů, práv a svobod zúčastněných osob, zejména přednostního zájmu dítěte. Soud konstatoval, že ke styku o prázdninách nedošlo kvůli absenci dohody dcery se stěžovatelem o způsobu trávení prázdnin. Městský soud vzal v potaz názor a přání dítěte, kterému bylo již 13 let, a řádně své rozhodnutí odůvodnil. Nelze mu vytýkat, že nepřistoupil k donucovacím opatřením, které se navíc mohla ukázat jako kontraproduktivní v situaci, kdy nezletilá prohlásila, že dává přednost vzájemné domluvě. Nelze pominout ani to, že stěžovatel nebyl zbaven výchovného vlivu na dceru, protože se styky průběžně bez problémů realizovaly.

Soud také pro zjevnou neopodstatněnost odmítl část stížnosti opírající se o údajnou diskriminaci stěžovatele jako rodiče-muže.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 35355/01 – Petr Kracík proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, která se na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy odvíjela od postupu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel v soudním řízení usiloval o vyklizení družstevního bytu, který měl převodem členských práv získat. Obvodní soud pro Prahu 4 jeho žalobu v květnu 2000 zamítl s tím, že smlouva o převodu nebyla podepsána dosavadním družstevníkem, přestože ten vystavil stěžovateli plnou moc pro jednání s družstvem o převodu členských práv. Městský soud v Praze rozsudek potvrdil a nepřipustil proti svému rozsudku dovolání.

Stěžovatel v únoru 2001 přesto dovolání podal s tvrzením, že otázka formy smlouvy o převodu členských práv je otázkou zásadního právního významu. V současně podané ústavní stížnosti informoval též o podaném dovolání.

Nejvyšší soud v lednu 2002 dovolání sice připustil, avšak zamítl jej jako nedůvodné, ačkoli ve věci samé zaujal odlišný právní názor (forma smlouvy nerozhoduje, je však potřeba ji písemně oznámit družstvu, což se nestalo) a zjistil též procesní pochybení spočívající v tom, že soud žalovanou stranu nevyslechl, což ovšem na výsledek řízení nemělo vliv.

Stěžovatel v březnu 2002 informoval Ústavní soud o rozsudku Nejvyššího soudu a rozšířil ústavní stížnost i proti tomuto rozsudku. V dubnu 2002 Ústavní soud stížnost z února 2001 odmítl pro nevyčerpání procesních prostředků. Dopis z března 2002 se zřejmě ztratil, a proto ho stěžovatelův advokát zaslal Ústavnímu soudu znovu v květnu 2002.

⁹ V „rodičovských“ kauzách klade Soud zpravidla otázku, zda stěžovatelé vyčerpali účinné vnitrostátní prostředky nápravy, resp. zda lze nějaké prostředky nápravy považovat za dostatečně účinné.

Ústavní soud v září 2003 stížnost z května 2002 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost poté, co prostudoval i předchozí spis a dospěl k závěru, že se Nejvyšší soud se stěžovatelovými námitkami řádně vypořádal.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal především porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. Jednak tvrdil, že soudní řízení nebylo spravedlivé, když Nejvyšší soud připustil procesní pochybení, ale rozhodnutí podřízených soudů nezrušil, jednak kritizoval Ústavní soud, který jeho stížnost napřed odmítl pro předčasnost a následně označil jeho stížnost z května 2002 za zjevně neopodstatněnou, ačkoli v květnu 2002 stížnost nepodal, a i kdyby tak učinil, bylo by třeba ji odmítnout pro opožděnost, čímž měl Ústavní soud porušit zásadu *non bis in idem*.

a) K postupu Nejvyššího soudu

Soud připomněl, že výklad národního zákonodárství přísluší v prvé řadě národním soudům a úkolem Soudu není řešit údajné skutkové nebo právní omyly, jichž se národní soudy mohly dopustit, ledaže jimi došlo k porušení práv a svobod chráněných Úmluvou. Právo na spravedlivý proces sice mimo jiné zahrnuje právo účastníků řízení na uplatnění veškerých argumentů, ale nezaručuje jim právo na úspěch ve sporu. Přípustnost a hodnocení důkazů jsou zejména záležitostí vnitrostátních soudů.

Všechna soudní rozhodnutí vydaná ve věci byla řádně odůvodněna, byla vydána na základě sporného řízení, ve kterém měl stěžovatel, zastoupený advokátem, možnost uplatnit veškeré argumenty. Ani závěr Nejvyššího soudu, že zjištěné procesní pochybení nemělo na výsledek řízení vliv, se nezdá být svévolný.

Tato část stížnosti je tudíž zjevně neopodstatněná.

b) K postupu Ústavního soudu

Stížnost se původně týkala námitky, že stěžovateli bylo odepřeno právo na přístup k tomuto soudu. Ústavní soud však vydal ve věci nové rozhodnutí, čímž tvrzený nedostatek odstranil. Je sice pravda, že Ústavní soud vzal za základ podání z května 2002, hodnotil ale celou kauzu i ve světle předchozího spisu, čímž splnil cíl ve skutečnosti sledovaný stěžovatelem, jinak by se dopustil podobného pochybení jako v kauze *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*. Ke spokojenosti Soudu se totiž zdá, že Ústavní soud aplikoval své sdělení č. 32/2003 Sb. týkající se posuzování přípustnosti ústavní stížnosti v souběhu s nenárokovým dovoláním.

Nadto, zásada *non bis in idem* dopadá do oblasti práva trestního, a i kdyby se měla vztahovat na překážku *rei iudicatae*, nelze si nevšimnout, že Ústavní soud stížnost napřed odmítl z důvodů procesních a poté z důvodů věcných. Nové rozhodnutí navíc neuvrhlo stěžovatele do situace právní nejistoty; ba naopak, toto rozhodnutí znamenalo nápravu, které se stěžovatel původně domáhal ve své stížnosti k Soudu.

I tato část stížnosti je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. června 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 18438/02 – Božena Pudláková proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, jejímž předmětem byla spravedlivost soudních řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a tvrzený zásah do majetkových práv stěžovatelky (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelčin manžel, za bývalého režimu ředitel SANOPZu, získal v roce 1984 od státu zkonfiskovaný rodinný dům v Praze. Po 1. lednu 1985, kdy byla kupní smlouva registrována, však jeho cena v důsledku změny právních předpisů vzrostla téměř na trojnásobek. Národní výbor nabyvatele osvobodil od povinnosti uhradit vzniklý rozdíl, aby tak odstranil údajnou tvrdost zákona. Dům se stal součástí bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Po roce 1989 zahájili původní vlastníci restituční řízení; Obvodní soud pro Prahu 8 v říjnu 1993 dospěl k závěru, že stěžovatelčin manžel byl při koupi neoprávněně zvýhodněn, a uložil mu povinnost uzavřít dohodu o vydání věci. Městský soud v Praze v dubnu 1994, po úmrtí stěžovatelčina manžela, rozsudek potvrdil. Vrchní soud v Praze v listopadu 1994 odmítl dovolání stěžovatelky a jejích dvou dětí.

V dubnu 1999 však tyto zahájili soudní řízení o vyslovení neplatnosti restituční dohody s tím, že stěžovatelka byla spoluvlastníkem nemovitosti, avšak její vůle rozsudkem obvodního soudu nahrazena nebyla. Obvodní soud však tuto žalobu na určení zamítl v listopadu 1998 pro nedostatek naléhavého právního zájmu.

V červenci 1999 zahájila stěžovatelka a její děti řízení o rozdělení spoluvlastnictví k nemovitostem mezi nimi a původními vlastníky. Žalobu však obvodní soud v prosinci 2000 zamítl; rozsudek byl potvrzen v květnu 2001 městským soudem s tím, že dědicové zesnulého manžela stěžovatelky měli své nároky uplatnit již v restitučním řízení. Ústavní soud stížnost v únoru 2002 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka poukazovala jak na nespravedlivost soudních řízení, tak na zásah do svých majetkových práv.

Soud předně odmítl pro opožděnost část stížnosti týkající se dvou ze tří výše uvedených soudních řízení, která skončila více než šest měsíců před podáním stížnosti.

Pokud jde o zbývající řízení, zahájené v červenci 1999 a skončené v únoru 2002, Soud připomenul, že není jeho úkolem hodnotit skutkové nebo právní omyly národních soudů, ledaže by tím došlo k porušení Úmluvy. Článek 6 Úmluvy však neupravuje přípustnost a hodnocení důkazů, což je oblast působnosti vnitrostátních soudů. V dané věci nic nenaznačuje, že by procesní záruky článku 6 odst. 1 Úmluvy byly pošlapány nebo že by rozhodnutí národních soudů vykazovala známky svévole: stěžovatelka měla možnost uplatnit své argumenty, navrhnout důkazy a vyjadřovat se k prováděným důkazům; národní soudy řádně odpověděly na její námitky.

Soud dále konstatoval, že stěžovatelce bylo nařízeno vydat nemovitosti pět let předtím, než se začala domáhat rozdělení spoluvlastnických práv; rozhodnutí v dědickém řízení nemělo podle národních soudů konstitutivní povahu. Naději, že bude restituce odvolána, nelze považovat za legitimní očekávání nabytí vlastnictví. Soud připomenul své závěry ohledně spravedlivosti řízení a dovedl, že tato část stížnosti je neslučitelná *ratione materiae* se článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Stížnost tudíž byla jako celek prohlášena za nepřijatelnou.

1.4. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u desíti komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů, a to s jednou výjimkou (*CS Autolada*) výlučně na základě smírného urovnání, k němuž strany dospěly. Stížnosti se týkaly především přiměřenosti délky soudního řízení, ale také přiměřenosti délky vazby a práva na odškodnění za zbavení svobody, k němuž došlo v rozporu se článkem 5 Úmluvy (*Udovik*), porušení majetkových práv povinných osob v restituci (*Netolický a Netolická*) a různých aspektů práva na spravedlivý proces v občanskoprávním řízení (*Škuthanová, Šoller*).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. ledna 2005 ve věci č. 55727/00 – Jaromír Netolický a Františka Netolická proti České republice

Stěžovatelé byli na základě zákona o půdě uznáni za osoby povinné vrátit pozemky během komunistického režimu získané darem od původních vlastníků. Rozhodnutí obecných soudů potvrdil v roce 1999 i Ústavní soud.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelům zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 240 000 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou. Svoji roli přitom sehrál i rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská proti České republice*, kde ve velmi podobném případě Soud dospěl k závěru o porušení majetkových práv stěžovatelů.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. ledna 2005 ve věci č. 48577/99 – Miroslav Šoller proti České republice

Stěžovatel vedl v letech 1992 až 1999 řízení týkající se přezkumu správních rozhodnutí ve věci jeho invalidního důchodu. Řízení probíhalo před jedním krajským soudem, oběma vrchními soudy, Nejvyšším soudem a Ústavním soudem.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 170 000 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 25. ledna 2005 ve věci č. 73907/01 – Daniela Holubová a ostatní proti České republice

Stěžovatelé vedli v letech 1991 až 2001 soudní řízení za účelem vydání továrny, která patřila jejich předkům. Řízení proběhlo před soudy dvou stupňů, před nimiž skončilo zastavením řízení pro neodstranění vad podání, a Ústavním soudem.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda trojici stěžovatelů zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 225 000 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 22. února 2005 ve věci č. 75530/01 – Václav Filip proti České republice

Stěžovatel před Okresním soudem v Chomutově v prosinci 1997 zahájil řízení o zaplacení peněžité částky. Spis se ztratil. Teprve po oznámení stížnosti vládě byl rekonstruován a soud vydal v září 2004 ve prospěch stěžovatele platební rozkaz.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 158 550 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. května 2005 ve věci č. 59219/00 – Igor Viktorovič Udovik proti České republice

Stěžovatel, ukrajinský občan, byl stíhán pro podezření ze spáchání řady trestných činů, a to v období od srpna 1996 do ledna 2000 vazebně. Předmětem stížnosti byla přiměřenost délky vazby (článek 5 odst. 3 Úmluvy), jakož i právo na náhradu újmy způsobené zbavením svobody v rozporu se článkem 5 Úmluvy (článek 5 odst. 5 Úmluvy).

Smírného urovnání bylo dosaženo na návrh kanceláře Soudu s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 2 500 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. května 2005 ve věci č. 7356/02 – Vítězslav Parchanskí proti České republice

Stěžovatel byl v letech 1993 až 2002 trestně stíhán; řízení, které probíhalo na úrovni krajského soudu a dvou soudů vrchních, skončilo odmítnutím stěžovatelovy ústavní stížnosti.

Smírného urovnání bylo dosaženo na návrh kanceláře Soudu s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 7 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 19. května 2005 ve věci č. 21858/02 – Zenon Uzarski proti České republice

Stěžovatel, polský občan, vede od roku 1993 řízení o náhradu škody na zdraví, jehož dalšímu postupu v současné době brání konkurs na jednoho ze žalovaných. Řízení doposud proběhlo na úrovni okresního a krajského soudu.

Smírného urovnání bylo dosaženo na návrh kanceláře Soudu s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 9 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. června 2005 ve věci č. 78000/01 – Věra Škuthanová proti České republice

Proti stěžovatelce vedla v letech 1997 až 2000 společnost Zepter International soudní řízení o zaplacení peněžité částky. Právní zástupkyni stěžovatelky zřejmě nebyl chybou pošty řádně doručen rozsudek soudu prvního stupně, neobdržela však ani odvolání žalobkyně do nákladů řízení.¹⁰ Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelky jako nepřípustné, Ústavní soud odmítl její ústavní stížnost pro opožděnost.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 76 125 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou. Svoji roli při jednání sehrály některé judikáty Soudu, které vedly ke vcelku jednoznačným závěrům o malých šancích České republiky na úspěch v tomto sporu.¹¹

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. června 2005 ve věci č. 65190/01 – CS Autolada, s. r. o. proti České republice

Stěžovatelka původně poukazovala na délku dvou soudních řízení, která vedla. V dubnu 2005 však Soudu sdělila, že na stížnosti netrvá. Soud nenalezl žádný důvod, pro který by řízení o stížnosti mělo pokračovat, a rozhodl o jejím vyškrtnutí ze seznamu případů.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. června 2005 ve věci č. 7242/02 – Jan Malý proti České republice

Stěžovatel vedl v letech 1987 až 2001 řízení o náhradu škody na zdraví vzniklé v důsledku pracovního úrazu. Věc byla projednávána na úrovni okresního a krajského soudu, Nejvyššího a Ústavního soudu.

Smírného urovnání bylo dosaženo na návrh kanceláře Soudu s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 4 900 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení.

¹⁰ Ani podle nyní platného ustanovení § 210 odst. 1 občanského soudního řádu se nedoručuje ostatním účastníkům řízení odvolání, které nesměřuje do rozsudku nebo usnesení soudu ve věci samé. Výrok o nákladech řízení však nemá povahu rozhodnutí ve věci samé.

¹¹ Zejména rozsudek Soudu ze dne 6. února 2001 ve věci *Beer proti Rakousku*, jakož i rozsudky Soudu týkající se souběhu dovolání a ústavní stížnosti vydané proti České republice.

Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. ledna do 30. června 2005 vývoj a řízení o nich nadále probíhá

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období prohlásil zvláštním rozhodnutím¹² čtyři komunikované stížnosti za přijatelné.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne ze dne 1. března 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 57325/00 – D. H. a ostatní proti České republice

Soud, po veřejném jednání dne 1. března 2005, prohlásil, dílem jednomyslně a dílem většinou hlasů, za částečně přijatelnou stížnost osmnácti romských dětí na jejich zařazení do zvláštních škol, a to v aspektu namítané diskriminace v přístupu ke vzdělání (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé byli mezi lety 1996 a 1999 vřazeni nebo přeřazeni do zvláštních škol v Ostravě. Rodiče se zařazením do zvláštní školy souhlasili či o něj dokonce požádali, o zařazení bylo vydáno písemné rozhodnutí ředitele školy, které obsahovalo poučení o možnosti podat odvolání; žádný z rodičů se však neodvolal. Stěžovatelům bylo též nabídnuto přeřazení do základních škol po složení rozdílových zkoušek; někteří následně začali chodit do základní školy.

Někteří stěžovatelé v červnu 1999 požádali ostravský školský úřad o přezkoumání rozhodnutí o zařazení do zvláštní školy mimo odvolací řízení; školský úřad však žádost odmítl. Dvanáct z osmnácti stěžovatelů následně podalo ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v říjnu 1999 odmítl, zčásti pro zjevnou neopodstatněnost, zčásti pro nepříslušnost, poté, co vyzval příslušné orgány, aby se návrhy stěžovatelů skutečně zabývaly. Ústavní soud zejména nepřijal argumenty stěžovatelů vycházející jen z celkového sociálního kontextu, bez předložení konkrétních důkazů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost obsahovala celou řadu námitek, především porušení zákazu diskriminace v přístupu ke vzdělání, zákazu ponižujícího zacházení, přístupu ke vzdělání (chápaného samostatně) a práva na spravedlivý proces. Vyjma prvně zmíněného meritorního aspektu Soud v podstatě akceptoval argumenty vlády a stížnost prohlásil za přijatelnou toliko částečně.

¹² Konečné rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti učinil Soud i v rozsudcích, a to podle článku 29 odst. 3 Úmluvy. Týká se to naprosté většiny rozsudků zmiňovaných v pododdílu 1.1.1.

a) K předběžným námitkám vlády

Vláda především namítala, že čtyři stěžovatelé přešli na základní školu, protože je nadále nelze považovat za oběť porušení Úmluvy. Soud tu však připomenul svoji judikaturu, podle níž je nezbytné, aby stát uznal porušení Úmluvy a nabídl za něj kompenzaci. Podle názoru Soudu nebylo přeřazení do základní školy motivováno potřebou ukončit nebo napravit porušení Úmluvy. Námitku proto Soud neakceptoval.

Vláda dále namítala, že stěžovatelé nevyčerpali vnitrostátní prostředky nápravy. Podle názoru Soudu není však tato otázka natolik jednoduchá, aby ji bylo možno vyřešit ve stádiu rozhodování o přijatelnosti stížnosti, a spojil ji s meritem.

b) K tvrzenému porušení článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě
Stěžovatelé tvrdí, že byli diskriminováni při požívání svého práva na vzdělání na základě své rasy, barvy pleti, příslušnosti k národnostní menšině a etnického původu.

Podle jejich názoru neexistuje žádné rasově neutrální vysvětlení statistických údajů, podle kterých jsou romské děti mnohonásobně častěji zařazovány do zvláštních škol než děti neromské. Podle vlády stěžovatelé neprokázali nade vše rozumnou pochybnost, že by postup českých orgánů byl rasově motivován. Navíc, sledovaný postup byl naprosto standardní, romský původ stěžovatelů v něm nehrál žádnou roli. Stěžovatelé se ovšem domnívají, že předložili *prima facie* důkaz diskriminace, konstatované mimo jiné i mezinárodními organizacemi, a že stát by měl naopak prokázat, že je rozdílné zacházení ospravedlněno. Toto rozdílné zacházení nemůže vycházet z rozdílného socio-ekonomického postavení ani ze souhlasu rodičů.

Podle mínění Soudu je tato část stížnosti natolik komplexní, že ji nelze označit za zjevně neopodstatněnou, a stane se tudíž předmětem zkoumání ve věci samé.

c) Ke tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Stěžovatelé tvrdí, že jsou vystaveni rasové segregaci a stigmatu „hlouposti“ nebo „retardovanosti“, což zakládá ponižující zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy. Vláda jejich názoru oponovala s tím, že zařazení do zvláštní školy nelze považovat za zacházení, které by objektivně dosahovalo minimální úrovně závažnosti vyžadované článkem 3 Úmluvy.

Soud sice nevyločil, že by zacházení, jež se zakládá na předsudku většinové společnosti vůči národnostní menšině, nemohlo výjimečně spadat pod článek 3 Úmluvy, a to především pro možné pocity ponížení vyvolané diskriminační segregací ve vzdělávání, nicméně uvedl, že stěžovatelé nepředložili dostatečně konkrétní důkazy o tom, že odlišné zacházení dosahovalo oné minimální úrovně závažnosti; nezdá se ani, že by jednání úřadů bylo motivováno neúctou vůči osobnostem stěžovatelů či snahou je ponižít.

Tuto část stížnosti proto Soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

d) Ke tvrzenému porušení článku 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě samostatně

Podle stěžovatelů jim stát jednak odepřel právo na přístup ke vzdělání, jednak nerespektoval právo, aby jejich vzdělávání bylo zajištěno v souladu s filosofickými představami jejich rodičů, tj. v multikulturním a nediskriminujícím prostředí.

Vláda k tomu uvedla, že se zařazení stěžovatelů do zvláštních škol zakládalo na legitimních důvodech a odviselo od jejich schopností, které byly zjištěny v pedagogicko-psychologické poradně, kde příslušný odborník též hovořil s rodiči. Ředitelé zvláštních škol mají povinnost rodiče informovat o možnosti návratu dětí do základní školy. Podle vlády je vzdělávání ve zvláštních školách – mj. pro individualizovanou pedagogickou péči – odpovídající potřebám tam zařazených dětí a díky němu je naprostá většina romských dětí v České republice gramotná. Vláda také poukázala na to, že jen málokterý ze stěžovatelů pozitivně reagoval na nabídku složit rozdílové zkoušky. Konečně, podle vlády rodiče se zařazením stěžovatelů do zvláštních škol souhlasili, ba dokonce o něj někdy sami požádali. Nelze po státu chtít, aby respektoval filosofická přesvědčení rodičů, která tito rodiče ani nevyjádřili.

Soud zejména uvedl, že stěžovatelům nebylo v přístupu ke vzdělání a ve školní docházce nikterak bráněno. Přestože byli zařazeni do zvláštních škol, nelze vzhledem k přítomnosti kvalifikovaných učitelů v těchto školách, menšímu počtu žáků ve třídách a dalším pozitivním faktorům tvrdit, že by bylo v těchto školách poskytováno vzdělávání podřadné kvality. Podle Soudu požívají státy širokého prostoru pro uvážení a nelze jim zakázat, aby pro odlišné děti vytvořily odlišné školy nebo pro ně koncipovaly zvláštní vzdělávací programy, přičemž takový zákaz by mohl vést naopak k diskriminaci handicapovaných dětí. Stěžovatelé neprokázali, že v rozporu s tvrzením vlády neměli přístup k rozdílovým zkouškám, a Soud souhlasí s argumentem, že nevyužili existující nabídky. Námitky stran údajného nerespektování filosofického přesvědčení rodičů Soud vzhledem k okolnostem případu neakceptoval.

I tato část stížnosti byla tudíž odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

e) Ke tvrzenému porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatelé se domnívali, že rozhodnutí ředitelů zvláštních škol nebyla řádně odůvodněna a nebyly nerespektovány procesní záruky, které by umožnily korigovat nesprávná rozhodnutí. Stěžovatelé tu zejména kritizovali nespolehlivost používaných testů a nedostatek informovaného souhlasu rodičů.

Soud poznamenal, že stěžovatelé ve skutečnosti zpochybňují odůvodnění rozhodnutí ředitelů zvláštních škol a charakteristiky používaných testů. Soud dále poukázal na splnění všech zákonných předpokladů a náležitostí ze strany ředitelů škol, na fakt, že rodiče nevyjádřili se způsobem provedení testů nesouhlas, znali nebo mohli znát výsledky testů a absolvovali pohovor s psychologem, a konečně na to, že u každého ze stěžovatelů, kteří stále navštěvují zvláštní školu, byl získán souhlas rodičů a tento nebyl odvolán.

Soud se necítí příslušný k tomu, aby věc na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy hlouběji zkoumal, a tuto část stížnosti odmítl rovněž pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 26. dubna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 48548/99 – František Zich a ostatní proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za přijatelnou stížnost, ve které stěžovatelé namítají porušení práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(i) Skutkové okolnosti případu

Osmice stěžovatelů jsou členy bytového družstva, které bylo vlastníkem domu nacházejícího se v Praze 3. V roce 1994 byl tento dům soudním rozhodnutím vydán v restituci právním nástupcům původních majitelů. Stěžovatelé vystupovali v restitučním řízení jako vedlejší účastníci na straně družstva, neboť bydleli v družstevních bytech nacházejících se v nemovitosti.

Obvodní soud v rozsudku z března 1994 konstatoval, že družstvo je povinnou osobou ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích. Městský soud v Praze v lednu 1996 tento rozsudek potvrdil. Současně připustil dovolání v otázce výkladu výše citovaného ustanovení restitučního zákona. Nejvyšší soud v únoru 1998 dovolání družstva zamítl.

Družstvo se stěžovateli jako vedlejšími účastníky podalo proti rozsudkům obecných soudů ústavní stížnost, v níž napadlo zásah do svých vlastnických práv a do práv stěžovatelů. Uvedlo, že bylo *de iure* a *de facto* vyvlastněno z důvodu nesprávného výkladu restitučního zákona. Ústavní soud v listopadu 1998 stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, když mimo jiné uvedl, že vydání nemovitosti původním vlastníkům není důvodem, aby stěžovatelé byli zbaveni svého členství v družstvu a bylo jim bráněno obývat byty, které se v nemovitosti nacházejí. Na základě ustanovení § 12 odst. 1 restitučního zákona zůstalo stěžovatelům v restituovaném domě zachováno právo nájmu k bytům, jež dříve užívali jako členové družstva.

V lednu 1999 byla mezi Ministerstvem financí a družstvem podepsána dohoda, na základě které vrátil stát družstvu kupní cenu ve výši 1 512 000 Kč, již vynaložilo v minulosti na nákup nemovitosti.

Přestože družstvo údajně na nemovitosti provedlo rozsáhlé rekonstrukční a modernizační práce, nepožádalo restituenty dle ustanovení § 7 odst. 4 zákona o mimosoudních rehabilitacích o náhradu za zhodnocení nemovitosti.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí soudu

Vláda vznesla námitku neslučitelnosti stížnosti *ratione personae* s Úmluvou a námitku nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy.

Soud konstatoval, že v tomto případě je otázka postavení poškozeného ve smyslu článku 34 Úmluvy úzce spjata s podmínkou vyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy. Uvedl, že je zjevné, že řízení o restituci není vedeno proti stěžovatelům. Dle Soudu nicméně nelze tvrdit, že stěžovatelé nejsou dotčeni rozhodnutími vnitrostátních soudů o nařízení restituce nemovitosti.

Stěžovatelé navíc užívali práv majetkové povahy (například práva převádět členská práva na třetí osoby) a skutečnost, že vnitrostátní soudy připustily vedlejší účastenství stěžovatelů v řízení vedeném družstvem, dle Soudu dokazuje existenci jejich „majetkového zájmu“, jenž mohl být výsledkem řízení dotčen, jako by byli skutečnými vlastníky.

Dle Soudu vstupem do restitučního řízení a do řízení před Ústavním soudem v postavení vedlejších účastníků využili stěžovatelé účinného prostředku k zajištění své účasti na řízení o vydání nemovitosti ve vlastnictví družstva, jehož byli členy.

Závěrem Soud konstatoval, že stěžovatelé byli rozhodnutím o vydání dotčené nemovitosti nepochybně dotčeni, pročež se mohou považovat za „osoby poškozené“ v důsledku tvrzených porušení Úmluvy a vyčerpali v souvislosti s námitkami týkajícími se článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě všechny vnitrostátní právní prostředky nápravy.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 26. dubna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 73516/01 – Markéta Šimonová proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil stížnost, ve které stěžovatelka namítala porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě, práva na přístup k soudu (článek 6 odst. 1 Úmluvy), práva na účinné právní prostředky nápravy (článek 13 Úmluvy) a práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě), za částečně přijatelnou, a sice v prvně zmíněném aspektu. Zbytek stížnosti byl prohlášen za nepřijatelný.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1991 bylo na základě zákona o půdě zahájeno restituční řízení týkající se majetku, který se původně nacházel ve vlastnictví V. B. Část tohoto majetku byla vydána jeho bratrovi E. B., otci stěžovatelky. Po smrti E. B. stěžovatelka uvedenou část majetku zdělila a rovněž jí byla namísto E. B. vydána druhá část majetku. Nároky F. B., dalšího bratra V. B., byly v té době zamítnuty, neboť nesplňoval podmínku trvalého pobytu na území České republiky.

V roce 1995 podal F. B. k Okresnímu soudu v Nymburce žalobu proti stěžovatelce o vydání poloviny předmětných nemovitostí s tím, že podmínka trvalého pobytu byla mezitím zrušena nálezem Ústavního soudu. Tímto způsobem uplatnil svůj restituční nárok na základě ustanovení § 13 odst. 2 zákona o půdě vůči stěžovatelce jako osobě, které byl majetek vydán na základě § 9 téhož zákona. Stěžovatelka však namítala, že tímto způsobem lze žádat o vydání majetku pouze vůči osobám, které jej nabyly přímo od státu, a nikoli vůči osobám, na něž majetek přešel až následně, v daném případě proti dědicům.

Vzhledem k rozdílným právním názorům rozhodoval ve věci v zájmu sjednocení judikatury i Nejvyšší soud, který věc vrátil Krajskému soudu v Praze. Poté případ opětovně řešil Nejvyšší soud.

Ve věci opakovaně rozhodoval i Ústavní soud. První ústavní stížnost stěžovatelky byla odmítnuta z důvodu nevyčerpání všech procesních prostředků, jelikož stěžovatelka v té době ještě nepodala dovolání podle § 238 odst. 1 občanského soudního řádu v tehdy platném znění.

Řízení o druhé ústavní stížnosti bylo přerušeno do doby, než bude vydáno rozhodnutí v řízení o dovolání, které bylo podáno souběžně s ústavní stížností. Na základě sdělení č. 32/2003 Sb., které Ústavní soud vydal v souvislosti s rozsudky Soudu ve věci *Zvolský a Zvolská proti České republice a Běleš a ostatní proti České republice*, byla poté ústavní stížnost odmítnuta, jelikož o dovolání nebylo do té doby rozhodnuto.

V říjnu 2003 obdržel Ústavní soud další podání stěžovatelky, obsahově shodné se dvěma předchozími podáními, které vyhodnotil jako novou, v pořadí již třetí ústavní stížnost. Tuto ústavní stížnost v srpnu 2004 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K části stížnosti týkající se nepřiměřené délky soudního řízení Soud konstatoval, že předmětné řízení trvalo více než 9 let na čtyřech soudních instancích, z nichž některé rozhodovaly opakovaně, a je třeba zkoumat odůvodněnost stížnosti.

Pokud jde o namítané porušení práva na přístup k Ústavnímu soudu, Soud v souladu se stanoviskem vlády dospěl k závěru, že Ústavní soud nakonec přezkoumal ústavní stížnost stěžovatelky v meritu věci, a to konkrétně postup obecných soudů a interpretaci příslušného ustanovení zákona o půdě Nejvyšším soudem, a stížnost vyhodnotil jako zjevně neopodstatněnou, aniž by shledal porušení ústavně zaručených práv stěžovatelky. Stěžovatelce se tudíž na vnitrostátní úrovni dostalo nápravy. Stížnost je tak v této části zjevně neopodstatněná. Z uvedeného důvodu nepovažoval Soud za nutné zkoumat odůvodněnost namítaného porušení práva na účinné právní prostředky nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy.

Část stížnosti na porušení práva na pokojné užívání majetku zaručeného článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, která ostatně nebyla vládě komunikována (Soud vládě otázku dodržení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě vůbec nepoložil), byla rovněž prohlášena za zjevně neopodstatněnou. Soud vyslovil, že žalovaný stát neporušil „spravedlivou rovnováhu“ mezi zájmy stěžovatelky a obecným zájmem společnosti.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 10. května 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 5424/03 – Václav Šroub proti České republice (č. 3)

Soud prohlásil stížnost¹³ týkající se tvrzeného porušení práva na ochranu majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě) a práva na přístup k soudu (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a za částečně přijatelnou, a to ve druhém ze zmíněných aspektů.

(i) Skutkové okolnosti případu¹⁴

Stěžovatel byl rozsudkem Okresního soudu v Příbrami v roce 1982 uznán vinným z trestného činu opuštění republiky a odsouzen mimo jiné k trestu propadnutí majetku. Na základě výroku o propadnutí majetku připadly státu do vlastnictví tyto nemovitosti stěžovatele: pozemek parc. č. 2008/1, pozemek parc. č. 2008/2 a rodinný domek na těchto pozemcích stojící.

¹³ Jde již o třetí stížnost téhož stěžovatele předloženou orgánům Úmluvy, vycházející částečně ze stejných skutečností jako dvě stížnosti předchozí, které byly prohlášeny za nepřijatelné ve dnech 28. listopadu 1996 a 24. září 2002.

¹⁴ Skutkové okolnosti případu uvádíme poměrně obsírně (i když nikoli vyčerpávajícím způsobem) ze dvou důvodů: jednak jsou poměrně komplikované, jednak se stěžovatel sám nebo prostřednictvím nevládních organizací stále obrací na různé státní orgány, poslance a senátory Parlamentu, jakož i orgány činné v trestním řízení, s podáními, v nichž postup státu v jeho záležitosti kritizuje. Faktem ovšem zůstává, že Soud opakovaně neuznal jeho námitky opírající se o tvrzené porušení majetkových práv navzdory tomu, že se český stát v minulosti sám dopustil některých pochybení.

Prozatímním správcem těchto nemovitostí se stal Okresní národní výbor v Příbrami, který je následně převedl do správy Městského národního výboru v Příbrami, který je posléze převedl na národní podnik Strojní a traktorová stanice (STS), později Státní podnik zemědělské techniky (SPZT).

V roce 1990 byl trestní rozsudek zrušen podle zákona o soudní rehabilitaci. Žalobou z roku 1992 se stěžovatel domáhal na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích soudního rozhodnutí, které by STS uložilo povinnost uzavřít dohodu o vydání předmětných nemovitostí. V témže roce bylo na základě protestu prokurátora zrušeno rozhodnutí okresního národního výboru z roku 1982 o převedení zkonfiskovaných nemovitostí z prozatímní správy do správy městského národního výboru. Na základě tohoto rozhodnutí vystavil Katastrální úřad v Příbrami pro stěžovatele dne 21. července 1993 výpis z listu vlastnictví. V tomto výpisu byl jako vlastník pozemků uveden stěžovatel.

V roce 1994 vzal stěžovatel zpět svou restituční žalobu z roku 1992. SPZT vzápětí podal proti stěžovateli žalobu o určení vlastnictví k pozemkům č. parc. 2008/1 a 2008/2. Důvodem podání žaloby byl nesouhlas s postupem Katastrálního úřadu v Příbrami. Okresní soud v Příbrami v únoru 1996 rozhodl, že vlastníkem pozemků je SPZT. Proti tomuto rozhodnutí se stěžovatel odvolal ke Krajskému soudu v Praze, který rozsudkem z prosince 1996 změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že žalobu SPZT zamítl. Dospěl totiž k závěru, že vlastníkem pozemků byl stát.

Stěžovatel se následně před okresním soudem jako domnělý vlastník pozemků domáhal přikázání stavby na těchto pozemcích stojící do svého vlastnictví. Okresní soud jeho návrh zamítl v únoru 2000 s tím, že vlastníkem předmětných pozemků není. Krajský soud toto rozhodnutí v říjnu 2000 potvrdil a zároveň zamítl návrh na připuštění dovolání. Stěžovatel podal proti oběma rozhodnutím dovolání, který však Nejvyšší soud odmítl jako nepřípustné v červnu 2001. Následně podaná ústavní stížnost byla Ústavním soudem v říjnu 2002 odmítnuta, a to částečně jako opožděná (v části směřující proti rozhodnutím soudu prvního a druhého stupně) a částečně jako zjevně neopodstatněná (v části směřující proti rozhodnutí Nejvyššího soudu).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel ve své stížnosti k Soudu podané v roce 2003 namítal, že postupem Ústavního soudu došlo k porušení jeho práva na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Zároveň měl za to, že národní orgány porušily jeho právo na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

a) Právo na pokojné užívání majetku

Soud nejprve zopakoval argumenty obou stran.

Vláda ve svém stanovisku především uvedla:

„Vláda předně konstatuje, že stěžovatel se na Soud (respektive tehdejší Evropskou komisi pro lidská práva) obrátil s velmi podobnou stížností (č. 40048/98) dne 13. srpna 1997, kdy mimo jiné rovněž namítal, že Česká republika porušila jeho právo na pokojné užívání majetku. Tímto majetkem jsou tytéž nemovitosti – pozemky č. 2008/1, 2008/2 a 2008/3 v katastrálním území Příbram a stavba na nich stojící. Změnila se pouze skutečnost, kterou mělo dojít k zásahu do práva na užívání těchto nemovitostí. V případě výše zmíněné stížnosti mělo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 dojít rozhodnutím Krajského soudu v Praze ze dne 3. prosince 1996, kterým byl zamítnut návrh společnosti Státní podnik zemědělské techniky na určení, že je vlastníkem prvních dvou pozemků. V případě nyní projednávané stížnosti se tak mělo stát rozhodnutími Okresního soudu v Příbrami ze dne 17. února 2000 a Krajského soudu v Praze ze dne 30. října 2000, kterými byl zamítnut návrh stěžovatele na přikázání stavby na těchto pozemcích stojících do jeho vlastnictví.

V rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 24. září 2002 prohlásil Soud stížnost ze dne 13. srpna 1997 za nepřijatelnou, a to pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, pokud jde o

pozemky č. 2008/1 a 2008/2 a příslušnou stavbu, resp. pro neslučitelnost ratione personae, pokud jde o pozemek č. 2008/3. V odůvodnění svého rozhodnutí v souvislosti s pozemky č. 2008/1 a 2008/2 Soud kromě jiného uvedl, že:

- orgány České republiky, zvláště katastrální úřad, uvedly stěžovatele v omyl, když zapsaly vlastnické právo stěžovatele do katastru nemovitostí na základě správního rozhodnutí, a nikoli soudu;
- chyba je také na straně stěžovatele, který tím, že vzal zpět svůj návrh na restituci, nedodržel postup předvídaný vnitrostátním právním řádem pro uplatnění svého práva na restituci, případně na finanční kompenzaci;
- skutečnost, že byl zapsán v katastru nemovitostí jako vlastník, nezbavovala stěžovatele povinnosti požádat o restituci podle zákona o mimosoudních rehabilitacích;
- stěžovatel se nemůže před Soudem dovolávat práva, které neuplatnil na vnitrostátní úrovni postupem předepsaným vnitrostátním právním řádem.

Pokud jde o tyto dva konkrétní pozemky, nevidí vláda nic, v čem by se situace stěžovatele změnila rozhodnutím v řízení o přikázání stavby do vlastnictví, které stěžovatel zahájil svým podáním k Okresnímu soudu v Příbrami ze dne 23. října 1998. Soudy, které v této věci rozhodovaly, návrh stěžovatele zamítly s tím, že neprokázal, že by byl vlastníkem pozemků č. 2008/1 a 2008/2, na kterých se stavba nachází. Tento závěr obecných soudů je plně v souladu s názorem Krajského soudu v Praze uvedeným v jeho rozhodnutí ze dne 3. prosince 1996, se kterým se ztotožnil také Soud, jak patrně z výše citovaného odůvodnění rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 24. září 2002.“

Vláda v dané věci zastávala názor, podpořený výše zmíněnými rozhodnutími krajského soudu z prosince 1996 a října 2000, okresního soudu z února 2000, jakožto nepřímo také rozhodnutím Soudu ze dne 24. září 2002, že vlastníkem pozemků č. 2008/1 a 2008/2 je stát, nikoli stěžovatel. Klíčovým je v této souvislosti právní názor pléna Ústavního soudu ze dne 11. března 1997, podle kterého zrušením rozsudku, kterým byl uložen trest propadnutí majetku, v rámci rehabilitačního řízení podle zákona o soudní rehabilitaci, se neobnovuje automaticky vlastnické právo. K tomu je nutné, aby rehabilitovaná osoba podala návrh podle zákona o mimosoudních rehabilitacích (což, jak výše uvedeno, stěžovatel sice učinil, ale později vzal svůj návrh zpět).¹⁵

Stěžovatel argumenty vlády zpochybňoval a ve svých četných podáních opakoval, že zrušením trestního rozsudku z roku 1982 bylo obnoveno jeho vlastnické právo *ex tunc*, popřípadě že zápisem do katastru nemovitostí mu k daným nemovitostem vzniklo vlastnické právo.

Soud se v zásadě ztotožnil s argumentací vlády a se svým vlastním rozhodnutím z roku 2002 o předchozí stížnosti stěžovatele. Konstatoval, že i když zápis v katastru nemovitostí (který má však účinek pouze deklaratorní, nikoli konstitutivní) mohl ve stěžovateli chovat naději, že se stane vlastníkem předmětných nemovitostí, skutečností nicméně zůstává, že se o tuto možnost sám připravil tím, že vzal zpět svůj návrh na restituci.

Opomenutí státu zapsat své vlastnické právo do katastru nemovitostí nemůže na tomto závěru nic změnit. V této souvislosti Soud přihlédl rovněž k tomu, že na vnitrostátní úrovni již byly podniknuty příslušné kroky, aby byl nesprávný zápis v katastru nemovitostí uveden do souladu se skutečným stavem.

Za těchto okolností nelze národním soudům vyčítat, že odmítly přikázat stavbu stojící na předmětných pozemcích do vlastnictví stěžovatele.

Tato část stížnosti byla proto prohlášena za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

¹⁵ Princip, na němž se zakládá vztah mezi zákonem o soudní rehabilitaci a pozdějšími zákony restitučními, akceptoval Soud v rozhodnutí velkého senátu ze dne 10. července 2002 o přijatelnosti stížnosti *Gratzinger a Gratzingerová proti České republice*, jež se týkala tvrzeného diskriminačního charakteru restituční podmínky státního občanství.

b) Právo na přístup k soudu

Tato část stížnosti byla naopak Soudem prohlášena za přijatelnou. Jde o problém posuzování přípustnosti ústavní stížnosti ve vztahu k dovolání v občanském soudním řízení, který se stal předmětem již několika odsuzujících rozsudků Soudu, v nichž bylo shledáno porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (rozsudky *Zvolský a Zvolská, Běleš a ostatní, Vodárenská akciová společnost, a. s., Soudek, Mařík, Turek a Páleník proti České republice*).

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

V prvním pololetí roku 2005 rozhodl Soud komunikovat vládě celkem 101 nových stížností. Tyto stížnosti můžeme seřadit do několika skupin.

2.2.1. Stížnosti týkající se zejména délky soudních řízení

Otázka přiměřenosti délky soudních řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), popř. v kombinaci s namítaným porušením práva na účinný prostředek nápravy délky řízení (článek 13 Úmluvy), zůstává dominantní problematikou agendy nově komunikovaných stížností. Zde je jejich přehled podaný ve čtyřech skupinách podle jejich případných dalších charakteristik spjatých s předmětem řízení.¹⁶

(i) Stížnosti na délku občanskoprávního řízení:

- stížnost č. 38248/03 – *Jan Bačinský proti České republice*,
- stížnost č. 6019/02 – *Ruth Bazil proti České republice*,
- stížnost č. 26668/03 – *Miroslav Bílý proti České republice*,
- stížnost č. 7759/03 – *Bohumír Blížkovský proti České republice*,
- stížnost č. 38127/02 – *Hana Borgströmová proti České republice*,
- stížnost č. 38129/03 – *Barbora Budzovská proti České republice*,
- stížnost č. 36854/03 – *Hana Bušková proti České republice*,
- stížnost č. 5497/03 – *Cihlářské sdružení akciová společnost proti České republice*,
- stížnost č. 217/03 – *Hana Čapková proti České republice*,
- stížnost č. 518/04 – *Marie Danielková proti České republice*,
- stížnosti č. 19057/02 a 7772/03 – *Vladimír Dostál proti České republice* (délka pěti řízení),
- stížnost č. 30276/03 – *Milan Dušek proti České republice*,
- stížnost č. 21588/04 – *Marek Dvořák proti České republice*,
- stížnost č. 24542/04 – *Rudolf Fiala proti České republice*,
- stížnost č. 5468/03 – *Focar Trading, a. s. proti České republice*,
- stížnost č. 38050/03 – *Miloslav Forejt proti České republice*,
- stížnost č. 17467/04 – *Hana Gáborová proti České republice* (délka čtyř, popř. až deseti řízení),

¹⁶ Potvrzuje se jednak to, že někteří stěžovatelé, kteří vedou řadu soudních sporů, předkládají Soudu více stížností, popř. stížnosti týkající se délky více řízení, jednak existence „křížových“ stížností, kdy si na průběh soudního sporu stěžují obě strany. Soud ve své judikatuře bohužel neuznává jako kritérium hodnocení přiměřenosti délky řízení to, zda z oddalování rozhodnutí sporu má ve skutečnosti prospěch stěžovatel, na rozdíl od jeho protistrany.

- stížnost č. 14106/02 – *Gerhard Gromann a ostatní proti České republice* (stížnost se týká délky konkursního řízení a několika řízení o náhradu škody, jakož i článku 13 Úmluvy),
- stížnost č. 39525/03 – *Dana Grymová proti České republice*,
- stížnost č. 6053/03 – *Drahomíra Haberlandová a Radomír Pur proti České republice*,
- stížnost č. 38132/03 – *Zdeněk Hambálek proti České republice*,
- stížnost č. 28009/03 – *Věra Havlíčková proti České republice*,
- stížnost č. 43772/02 – *Jiřina Heská proti České republice*,
- stížnost č. 22598/03 – *Instaplast, spol. s r. o. proti České republice*,
- stížnost č. 14271/03 – *Tomáš Jakoubek proti České republice*,
- stížnost č. 16491/04 – *Jana Janská proti České republice*,
- stížnost č. 28420/04 – *Jiří Jedlička proti České republice*,
- stížnost č. 4385/04 – *Miloš Jeřábek a Bohumil Míča proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 37495/02 – *Václav Justa proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 38124/03 – *Jaroslav Kabát a ostatní proti České republice*,
- stížnosti č. 6042/02, 918/04, 925/04, 1211/04 a 3146/04 – *Petr Kafka proti České republice* (délka šesti řízení),
- stížnost č. 12171/03 – *Miloš Knorr proti České republice*,
- stížnost č. 6516/03 – *Pavel Kolečkář proti České republice*,
- stížnost č. 6855/04 – *Jindřiška Kořínková proti České republice*,
- stížnost č. 337/03 – *Renata Koutecká proti České republice*,
- stížnost č. 38378/03 – *Lubomír Krátký proti České republice*,
- stížnost č. 43062/02 – *Květa Krugová proti České republice*,
- stížnost č. 35446/03 – *Dagmar Křížanová a ostatní proti České republice*,
- stížnost č. 21422/03 – *Miroslav Kučera proti České republice*,
- stížnost č. 36095/03 – *Jaromír Kudrnáč proti České republice*,
- stížnost č. 38384/03 – *Hana Langrová proti České republice*,
- stížnost č. 39532/03 – *Zdeněk Ledr proti České republice*,
- stížnost č. 12745/03 – *Hynek Maňák proti České republice*,
- stížnosti č. 17670/03 a 21432/03 – *Karel Mauer proti České republice* (délka dvou řízení; též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 5521/03 – *Petr Meier a Gerte Gráfová proti České republice*,
- stížnost č. 44213/02 – *Moravia Shop Invest, s. r. o. proti České republice*,
- stížnost č. 25373/03 – *Josef Musil proti České republice*,
- stížnost č. 24851/03 – *Marie Obstová a Ladislav Obst proti České republice*,
- stížnost č. 19401/03 – *Růžena Pálková proti České republice*,
- stížnost č. 4596/04 – *Radka Pedovičová proti České republice* (délka dvou řízení, též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 21976/02 – *Jaroslav Plaček proti České republice* (délka dvou řízení),
- stížnost č. 35039/02 – *Jiřina Podzimeková a Tomáš Podzimek proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 26656/03 – *Jaroslav Pravda proti České republice*,
- stížnost č. 12359/03 – *Václav Regal proti České republice*,
- stížnost č. 43777/02 – *Žofie Rezková proti České republice*,

- stížnost č. 22781/02 – *Jan Roub proti České republice* (stížnost se týká též délky trestního řízení),
- stížnost č. 9624/03 – *Přemysl Sedláček proti České republice*,
- stížnost č. 19928/03 – *Jaromír Tichý proti České republice*,
- stížnost č. 24846/03 – *Toma, s. r. o. proti České republice*,
- stížnost č. 42420/02 – *Triada, spol. s r. o. proti České republice*,
- stížnost č. 25309/03 – *Ludvík Uhlíř proti České republice*,
- stížnost č. 30943/02 – *Zuzana Varadínková proti České republice*,
- stížnost č. 2892/03 – *Josef Vašíček proti České republice*,
- stížnost č. 2399/03 – *Jiřina Vašíčková proti České republice*,
- stížnost č. 40522/02 – *František Vokurka proti České republice*,
- stížnost č. 16226/04 – *Lenka Zámečnicková a Michal Zámečník proti České republice*,
- stížnost č. 5241/03 – *Františka Zbořilová proti České republice*.

(ii) Stížnosti na délku občanskoprávního řízení a absenci výkonu soudního rozhodnutí:

- stížnost č. 5297/03 – *Martin Dosoudil a Jindra Chytráčková proti České republice* [délka nalézacího řízení a nedostatek výkonu rozhodnutí (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1); též článek 13 Úmluvy],
- stížnost č. 5131/03 – *Michal Harvilík proti České republice* [délka čtyř nalézacích řízení a nedostatek výkonu rozhodnutí (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1)],
- stížnost č. 525/04 – *Libuše Karbusová proti České republice* [délka řízení o výživném a nedostatek výkonu rozhodnutí (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1)],
- stížnost č. 2287/03 – *Rudolf Krejčík proti České republice* [délka exekučního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě)],
- stížnost č. 18596/02 – *Ladislav Mokroš a Anna Mokrošová proti České republice* [délka nalézacího řízení a řízení exekučního (článek 6 odst. 1 Úmluvy)],
- stížnosti č. 4371/03 a 13754/03 – *Václav Špaček proti České republice* (délka exekučního řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí v celkem čtyřech věcech),
- stížnost č. 43471/02 – *Pavel Šubrť proti České republice* [délka exekučního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1)].

(iii) Stížnosti na délku opatrovnického řízení a související otázky týkající se styku rodiče a dítěte:

- stížnost č. 22771/04 – *Pavel Cambal proti České republice* [délka řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí a zásah do rodinného života (článek 6 odst. 1 a článek 8 Úmluvy)],
- stížnost č. 26739/04 – *Jaroslav Dostál proti České republice* [délka řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí a diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 8, článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy)],
- stížnost č. 19152/04 – *Martin Fiala a Tomáš Fiala proti České republice* [délka řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí, zásah do rodinného života (článek 6 odst. 1 a článek 8 Úmluvy)],
- stížnost č. 7152/03 – *Miroslav Kapr proti České republice* [nedostatek výkonu rozhodnutí, zásah do rodinného života, diskriminace mezi manželi (článek 6 odst. 1 a článek 8 Úmluvy, článek 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě)],
- stížnost č. 1633/05 – *Jiří Koudelka proti České republice* [nedostatek výkonu rozhodnutí, zásah do rodinného života, diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 8, článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy)],

- stížnost č. 8153/04 – *Vladimír Maršálek proti České republice* [délka řízení, zásah do rodinného života, diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 8, článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy, článek 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě); též článek 13 Úmluvy].

(iv) Stížnosti na délku trestního řízení:

- stížnosti č. 76800/01 a 76801/01 – *Libor Český a Ota Kotík proti České republice* [stížnost se vedle samotné délky trestního stíhání stěžovatelů týká i některých dalších aspektů práva na spravedlivý proces, jako jsou presumpce nevinny, možnost se obhajovat a dát vyslyšet svědky ve svůj prospěch, zaručených v článku 6 odst. 1, 2 a 3 písm. c) a d) Úmluvy],
- stížnost č. 617/03 – *Tomáš Doležal a Jaroslav Mareš proti České republice*,
- stížnost č. 8412/03 – *Karel Jelínek a Zdeněk Pánek proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 22781/02 – *Jan Roub proti České republice* (stížnost se týká též délky občanskoprávního řízení).

2.2.2. Stížnosti týkající se jiných aspektů práva na spravedlivý proces

Sem řadíme stížnosti opírající se o článek 6 Úmluvy, které však nesměřují proti délce soudního řízení (té se naopak týkají výše zmíněné stížnosti *Český a Kotík*, jež nastolují i řadu otázek spravedlivosti trestního procesu). Jde o:

- stížnost č. 9457/03 – *Oldřich Báča proti České republice* (spravedlivost občanskoprávního řízení a přístup k Ústavnímu soudu),
- stížnost č. 4401/03 – *GECO, a. s. proti České republice* (přístup k Ústavnímu soudu),
- stížnost č. 31806/02 – *Karel Hoření proti České republice* (přístup k Ústavnímu soudu),
- stížnost č. 4295/03 – *Miroslav Chroust proti České republice* [přístup k soudu s úplnou přezkumnou pravomocí ve správním soudnictví, zásah do majetkových práv, tvrzená diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 1 Protokolu č. 1 samostatně i ve spojení se článkem 14 Úmluvy)],
- stížnost č. 22272/02 – *Vladimír Jablonský proti České republice* (přístup k soudu s úplnou přezkumnou pravomocí ve správním soudnictví),
- stížnost č. 42162/02 – *Paul Schwarzkopf a Thomas Taussik proti České republice* [spravedlivost občanskoprávního řízení a diskriminace způsobená rozptýlenou judikaturou (článek 6 odst. 1 samostatně i ve spojení se článkem 14 Úmluvy)],
- stížnost č. 14635/02 – *Jaromír Sýkora proti České republice* [přístup k soudu s úplnou přezkumnou pravomocí ve správním soudnictví a zásah do majetkových práv (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1)].

2.2.3. Stížnosti týkající se výlučně jiných práv zaručených Úmluvou a jejími protokoly

Jedná se o zbytkovou kategorii stížností, které nevyvolávají žádné problémy na poli článku 6. Sluší se však připomenout, že řada stížností vyjmenovaných výše nastoluje také otázky mimo právo na spravedlivý proces. Komunikované stížnosti, v nichž článek 6 nehraje roli, jsou:

- stížnost č. 42271/02 – *Hana Komendová proti České republice* [diskriminační zásah do práva na pokojné užívání majetku v důsledku zachování práva náhradního užívání pozemků (článek 1 Protokolu č. 1 samostatně i ve spojení se článkem 14 Úmluvy)],
- stížnost č. 25460/02 – *Libuše Soukupová proti České republice* [tvrzená diskriminace při výplatě důchodů (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 1 Protokolu č. 1)],

- stížnost č. 23848/04 – *Emílie Wallová a Jaroslav Walla proti České republice* [zásah do práva rodičů na soužití s dětmi (článek 8 Úmluvy)].

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

Během prvního pololetí roku 2005 konal Soud jedno veřejné jednání ve věci přijatelnosti a odůvodněnosti stížnosti, která směřovala proti České republice. Jednalo se o:

- stížnost č. 57325/00 – *D. H. a ostatní proti České republice*: Jednání se vedle zástupců kanceláře vládního zmocněnce zúčastnili též reprezentanti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Po jednání vydal Soud rozhodnutí, jímž prohlásil stížnost za přijatelnou v aspektu namítaného porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na vzdělání (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě), ve zbytku za nepřijatelnou (viz výše oddíl 2.1.).

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

Vláda v uplynulém čtvrtletí předložila Soudu prvotní nebo doplňující stanoviska k přijatelnosti a odůvodněnosti řady stížností, vyjadřovala se k možnosti smírného urovnání některých stížností, k návrhu na přiznání spravedlivého zadostiučinění nebo k právní pomoci z prostředků Rady Evropy.

Soud nekomunikoval vládě České republiky podle článku 36 odst. 1 Úmluvy žádnou novou stížnost, kterou by proti jinému státu Rady Evropy podala česká fyzická nebo právnická osoba.

Vláda však podle článku 36 odst. 2 Úmluvy intervenovala v řízení před velkým senátem o skupině devíti stížností podaných proti Itálii¹⁷ a týkajících se adekvátnosti náhrady přiznané na národní úrovni za překročení požadavku přiměřené délky soudního řízení. Vzhledem k nezbytnosti zavést i v České republice možnost přiznat náhradu morální újmy způsobené excesivní délkou řízení je problematika nastolená touto skupinou stížností významná i pro naši zemi.

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovinách zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

¹⁷ Jedná se o stížnosti *Scordino a ostatní* (č. 1), *Apicella, Cocchiarella, Ernestina Zullo, Guiseppa Mostaciuolo* (č. 1 a 2), *Giuseppina a Orestina Procaccini, Musci a Riccardi Pizzati proti Itálii*.

3.1. ÚHRADA SPRAVEDLIVÉHO ZADOSTIUCINĚNÍ

Podobně jako v dřívější době i v prvním pololetí roku 2005 bylo pečlivě sledováno, aby došlo k zaplacení spravedlivého zadostiucinění podle rozsudku Soudu v určené tříměsíční lhůtě od právní moci rozsudku a aby bylo splněno ze smírného urovnání stížností v návaznosti na rozhodnutí Soudu o vyškrtnutí smírně uzavřených kauz ze seznamu případů.

Soud pravidelně judikuje, že částka vyjádřená zpravidla v měně euro má být zaplacená v českých korunách podle kursu platného v den zaplacení a navýšená případně o jakoukoli částku daně, kterou by z přiznané částky bylo třeba podle národního práva zaplatit. Takové určení povinnosti k peněžitému plnění vyvolává určité problémy, zejména pokud jde o okamžik placení (částka vyjádřená v měně euro se přepočítává na české koruny dopředu a platí se přímo v českých korunách; jestliže má dle pokynu Ministerstva financí existovat určitá lhůta mezi podáním příkazu k úhradě v České národní bance a uvedeným dnem splatnosti, není kurs, podle něhož je částka vypočtena, kursem platným v den zaplacení)¹⁸ a daňové zatížení (samotná náhrada vzniklé hmotné škody nebo nehmotné újmy není předmětem daně z příjmů fyzických nebo právnických osob, náhrada nákladů řízení však může být předmětem daně z přidané hodnoty).¹⁹

Informace o splnění peněžitých závazků bude Výboru ministrů zaslána před jeho příštím zasedáním věnovaným výkonu rozsudků Soudu (říjen 2005).

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

V návaznosti na rozsudky týkající se přiměřenosti délky stále probíhajícího soudního řízení je nezbytné sledovat další průběh těchto řízení, popř. přijmout opatření k jeho urychlení. Výbor ministrů požaduje informaci o stavu těchto řízení, a zejména tam, kde Soud vzhledem k významu předmětu řízení pro stěžovatele konstatoval povinnost zvláště rychlého a pečlivého vyřízení (např. opatrovnické věci nebo pracovněprávní spory), by měla být přijata též opatření k urychlení dalšího postupu v těchto řízeních.

Posledně zmíněné se týká především rozsudku Soudu ze dne 14. září 2004 ve věci č. 76250/01 – *Radka Paterová proti České republice*, kde probíhá již téměř šestnáct let naprosto bezvýsledně opatrovnické řízení, přičemž od roku 1998 se věc nachází před Okresním soudem v Ústí nad Labem. Toto řízení, které je i předmětem stížnosti č. 25326/03 – *Luboš Patera proti České republice*, je sice pravidelně sledováno orgány státní správy soudnictví, nicméně ukončit spor, který se rozhořel ještě v roce narození nezletilého, se přesto nedaří.

¹⁸ Ministerstvo spravedlnosti, které platbu realizuje po vydání rozpočtového opatření Ministerstva financí, bylo konfrontováno s problémem vzniklým konverzí na české koruny. Stěžovatel poukázal na to, že neobdržel na svůj účet celou částku, jež mu byla Soudem přiznána. Rozdíl však v dané věci pouhou shodou okolností nevznikl tím, že by Ministerstvo spravedlnosti použilo jiný kurs než ten, který platil v den splatnosti příkazu k úhradě, nýbrž zpětnou konverzí částky v korunách na měnu euro, v níž byl veden stěžovatelův účet; tento přepočet provedla banka stěžovatele podle vlastního kursu, který byl pro stěžovatele méně příznivý. Zastáváme tudíž názor, že chyba vznikla na straně stěžovatele, který si řádně neprostudoval výrok rozsudku Soudu. Nelze ovšem vyloučit, že stěžovatel bude svoji reklamaci adresovat Výboru ministrů.

¹⁹ Problém se již řešil v souvislosti s rozsudkem ve věci *Singh*, kde se právní zástupce stěžovatelů domáhal úhrady daně z přidané hodnoty z přiznaných nákladů řízení. Jestliže právní zástupce doloží, že je plátcem daně z přidané hodnoty a že mu vznikne povinnost daň uhradit, stát je povinen přiznanou částku odpovídajícím způsobem (tj. o 19 %) navýšit.

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

Je na místě se ve stručnosti zmínit o očekáváních Výboru ministrů stran obecných opatření, a to pokud jde o publikaci a šíření rozsudků Soudu, nápravu délek soudních řízení a jiné otázky.

3.3.1. K publikaci a šíření rozsudků Soudu

Výbor ministrů byl podrobně informován o způsobu zveřejňování českých překladů rozsudků Soudu, jakož i o jejich distribuci předsedům všech soudů od krajské úrovně výše.

3.3.2. K nápravě délek soudních řízení

Výbor ministrů dále obdržel informaci o novelizacích občanského soudního řádu provedených v posledních letech, jejichž cílem bylo mimo jiné urychlit průběh občanského soudního řízení. Byl též informován o novelizaci zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, který byl zákonem č. 192/2003 Sb. obohacen o ustanovení § 174a, jež se týká návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu. O pracích na nezbytné novelizaci zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, nicméně Výbor ministrů doposud informován nebyl (návrh novely projednala Legislativní rada vlády teprve počátkem srpna 2005).

Výbor ministrů očekává nicméně další zprávy o úsilí vyvíjeném v České republice za účelem zkrátit soudní řízení a řešit otázku chybějícího účinného prostředku nápravy délky řízení. Občasné projednávání problematiky délek řízení před českými soudy bude však ve Výboru ministrů probíhat patrně ještě několik let.

3.3.3. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech

Výbor ministrů očekává informaci o prevenci příliš formalistického rozhodování o odmítání ústavních stížností. Lze se domnívat, že projednání dané problematiky ve světle rozsudků Soudu ve věcech *Bulena a Kadlec a ostatní* (rozsudky ze dnů 20. dubna a 25. května 2004) plénem Ústavního soudu bude postačující; zdá se obtížné změnit v návaznosti na tyto rozsudky stávající zákonodárství.

Výbor ministrů zřejmě bude očekávat i opatření, jimiž by bylo zkráceno jednak rozhodování v záležitostech extradiční vazby, jednak samotná délka této vazby, a to v návaznosti na rozsudek ve věci *Singh*.

3.4. PŘÍPADY PŘIPRAVENÉ NA VYDÁNÍ ZÁVĚREČNÉ REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

Ke konci prvního pololetí roku 2005²⁰ se jedná o tyto případy:

- rozsudek ze dne 12. července 2001 ve věci č. 33071/96 – *Jan Malhous proti České republice*,
- rozsudek ze dne 5. listopadu 2002 ve věci č. 36548/97 – *Blažena Pincová a Jiří Pinc proti České republice*,

²⁰ Nelze ovšem říci, kdy budou návrhy závěrečných rezolucí vypracovány a Výborem ministrů schváleny.

- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci č. 46129/99 – *Arnošt Zvolský a Jiřina Zvolská proti České republice*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci č. 47273/99 – *Pavel Běleš a ostatní proti České republice*,
- rozsudek ze dne 26. listopadu 2002 ve věci č. 36541/97 – *Anton Bucheň proti České republice*,
- rozsudek ze dne 29. července 2003 ve věci č. 40226/98 – *Margita Červeňáková a ostatní proti České republice*,
- rozsudek ze dne 21. října 2003 ve věci č. 29010/95 – *Kreditní a průmyslová banka proti České republice*,
- rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci č. 73577/01 – *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*.

